

Jaarrekening 2018

**Stichting Lentis
Maatschappelijke Onderneming**

INHOUDSOPGAVE

Pagina

5.1 Geconsolideerde jaarrekening

5.1.1	Geconsolideerde balans per 31 december 2018	3
5.1.2	Geconsolideerde resultatenrekening over 2018	4
5.1.3	Geconsolideerd kasstroomoverzicht	5
5.1.4	Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	6
5.1.5	Toelichting op de geconsolideerde balans	14
5.1.6	Mutatieoverzicht materiële vaste activa	21
5.1.7	Mutatieoverzicht financiële vaste activa	22
5.1.8	Overzicht langlopende schulden ultimo 2018	23
5.1.9	Toelichting op de geconsolideerde resultatenrekening over 2018	24
5.1.10	Enkelvoudige balans per 31 december 2018	28
5.1.11	Enkelvoudige resultatenrekening over 2018	29
5.1.12	Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	30
5.1.13	Toelichting op de enkelvoudige balans	31
5.1.14	Enkelvoudig mutatieoverzicht materiële vaste activa	38
5.1.15	Enkelvoudig mutatieoverzicht financiële vaste activa	39
5.1.16	Overzicht langlopende schulden ultimo 2018	40
5.1.17	Toelichting op de resultatenrekening	41
5.1.18	Vaststelling en goedkeuring	44

5.2 Overige gegevens

5.2.1	Statutaire regeling resultaatbestemming	46
5.2.2	Nevenvestigingen	46
5.2.3	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	46

5.1 GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

5.1 GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

5.1.1 GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 DECEMBER 2018
(na resultaatbestemming)

	<u>Ref.</u>	<u>31-dec-18</u>	<u>31-dec-17</u>
		€	€
ACTIVA			
Vaste activa			
Materiële vaste activa	1	66.340.604	69.483.360
Vastgoedbeleggingen	2	13.568.207	13.967.771
Financiële vaste activa	3	396.872	1.095.361
Totaal vaste activa		<u>80.305.683</u>	<u>84.546.492</u>
Vlottende activa			
Vorraden	4	343.185	359.302
Onderhanden werk uit hoofde van DBC's/ DBC-zorgproducten	5	10.787.801	8.343.596
Vorderingen uit hoofde van financieringstekort	6	499.217	688.886
Debiteuren en overige vorderingen	7	40.211.183	37.019.070
Liquide middelen	8	81.898	4.589.524
Totaal vlottende activa		<u>51.923.284</u>	<u>51.000.378</u>
Totaal activa		<u><u>132.228.967</u></u>	<u><u>135.546.870</u></u>
PASSIVA			
Groepsvermogen			
Bestemmingsfondsen	9	23.246.611	21.345.663
Bestemmingsreserves		1.295.815	0
Algemene overige reserves		4.231.598	4.231.598
Totaal groepsvermogen		<u>28.774.024</u>	<u>25.577.261</u>
Vorzieningen	10	8.024.540	8.899.943
Langlopende schulden (nog voor meer dan een jaar)	11	44.242.079	48.246.204
Kortlopende schulden			
Overige kortlopende schulden	12	51.188.324	52.823.462
Totaal kortlopende schulden		<u>51.188.324</u>	<u>52.823.462</u>
Totaal passiva		<u><u>132.228.967</u></u>	<u><u>135.546.870</u></u>

5.1.2 GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING OVER 2018

	Ref.	2018 €	2017 €
BEDRIJFSOPBRENGSTEN:			
Opbrengsten zorgprestaties	14	171.145.363	165.181.325
Subsidies	15	3.540.748	3.518.632
Overige bedrijfsopbrengsten	16	5.311.498	5.267.486
Som der bedrijfsopbrengsten		179.997.609	173.967.443
BEDRIJFSLASTEN:			
Personeelskosten	17	145.154.017	140.371.049
Afschrijvingen op financiële en materiële vaste activa	18	8.774.294	9.794.665
Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa	19	0	285.000
Overige bedrijfskosten	20	21.504.232	21.723.641
Som der bedrijfslasten		175.432.543	172.174.355
BEDRIJFSRESULTAAT		4.565.066	1.793.088
Financiële baten en lasten	21	-1.367.790	-1.843.326
RESULTAAT BOEKJAAR		3.197.276	-50.238
Resultaat deelneming	22	-513	115.265
RESULTAAT NA BELASTINGEN		3.196.763	65.027

RESULTAATBESTEMMING

Het resultaat is als volgt verdeeld:

	2018 €	2017 €
Bestemmingsfonds GGZ	1.900.948	65.027
Innovatiefonds Zorg	1.295.815	0
	3.196.763	65.027

5.1.3 GECONSOLIDEERD KASSTROOMOVERZICHT

	Ref.	2018		2017	
		€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten					
Bedrijfsresultaat	5.1.2		4.565.066		1.793.088
Aanpassingen voor:					
- afschrijvingen en overige waardeverminderingen	18/19	8.876.091		10.079.665	
- correctiepost investeringsactiviteiten		-7.773		637.548	
- mutaties voorzieningen	10	<u>-875.403</u>		<u>-194.127</u>	
			7.992.915		10.523.086
Veranderingen in vlottende middelen:					
- voorraden	4	16.117		-146.204	
- mutatie onderhanden werk uit hoofde van DBC's / DBC-zorgproducten	5	-2.444.205		2.349.666	
- vorderingen	7	-3.192.113		860.535	
- vorderingen/schulden uit hoofde van financieringstekort respectievelijk -overschot	6	177.887		-1.859.223	
- kortlopende schulden (excl. schulden aan banken)	12	<u>-1.690.932</u>		<u>-1.510.565</u>	
			-7.133.246		-305.791
Kasstroom uit bedrijfsoperaties			<u>5.424.735</u>		<u>12.010.383</u>
Ontvangen interest	21	2.093		3.788	
Betaalde interest	21	-1.560.194		-1.895.335	
			-1.558.101		-1.891.547
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten			<u>3.866.634</u>		<u>10.118.836</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten					
Investerings materiële vaste activa	1	-4.897.509		-5.292.805	
Desinvesteringen materiële vaste activa	1	0		93.647	
Aflossing leningen u/g	3	<u>270.000</u>		<u>0</u>	
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten			<u>-4.627.509</u>		<u>-5.199.158</u>
Kasstroom uit financieringsactiviteiten					
Aflossing langlopende schulden	11	<u>-3.746.751</u>		<u>-5.431.192</u>	
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten			<u>-3.746.751</u>		<u>-5.431.192</u>
Mutatie geldmiddelen	8		<u><u>-4.507.626</u></u>		<u><u>-511.514</u></u>
Stand geldmiddelen per 1 januari			4.589.524		5.101.038
Stand geldmiddelen per 31 december			<u>81.898</u>		<u>4.589.524</u>
Mutatie geldmiddelen			<u><u>-4.507.626</u></u>		<u><u>-511.514</u></u>

Toelichting:

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.1 Algemeen

Algemene gegevens en groepsverhoudingen

Stichting Lentis Maatschappelijke Onderneming (hierna Lentis) is statutair gevestigd te Groningen, en feitelijk gevestigd op het adres E6, 9471 KA Zuidlaren, en is geregistreerd onder KvK-nummer 41013211. Lentis is een organisatie voor geestelijke gezondheidszorg, forensische gezondheidszorg en ouderenzorg in de provincies Groningen, Drenthe en Friesland. Lentis verleent zowel Basis GGZ als Specialistische GGZ aan kinderen, jongeren, volwassenen en ouderen. Lentis behoort tot het Lentis Concern. Aan het hoofd van deze groep staat de Bestuursstichting Lentis. De Bestuursstichting Lentis is statutair gevestigd te Zuidlaren. De jaarrekening van Lentis is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van Bestuursstichting Lentis.

De stichtingen en vennootschappen opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening zijn opgenomen onder de paragraaf Consolidatie.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2018, dat is geëindigd per 31 december 2018.

Grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Regeling verslaggeving WTZI, de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving RJ 655, Titel 9 BW2 en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en het resultaat zijn gebaseerd op historische kosten, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

Continuïteitsveronderstelling

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Lentis werkt reeds aan haar meerjarenplan, waarmee een structureel rendement van Eur 5 miljoen per jaar wordt beoogd en de financieringsstructuur wordt geoptimaliseerd. Na het verliesjaar 2016 is deze lijn succesvol ingezet met positieve genormaliseerde resultaten over 2017 en 2018.

Vergelijking met voorgaand jaar

De grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Consolidatie

In de geconsolideerde jaarrekening van Lentis zijn de financiële gegevens verwerkt van de tot de groep behorende maatschappijen en andere rechtspersonen waarop overwegende zeggenschap kan worden uitgeoefend of waarover de centrale leiding wordt gevoerd. Indien de gezamenlijke betekenis te verwaarlozen is op het geheel of als de benodigde gegevens slechts tegen onevenredige kosten of met grote vertraging te verkrijgen of te ramen zijn of als het belang slechts wordt gehouden om het te vervreemden dan blijft consolidatie achterwege. Dit laatste is in zowel 2018 als 2017 niet van toepassing. Alle tot de groep behorende entiteiten zijn in de consolidatie betrokken.

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld met toepassing van de grondslagen voor de waardering en de resultaatbepaling van Lentis. Gegevens van geconsolideerde maatschappijen die andere grondslagen hanteren, zijn omgerekend naar de grondslagen van de rechtspersoon. Alleen wegens gegronde en in de toelichting vermelde redenen zijn in de geconsolideerde jaarrekening afwijkende grondslagen gehanteerd.

Intercompany-transacties, intercompany-winsten en onderlinge vorderingen en schulden tussen groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen worden geëlimineerd, voor zover de resultaten niet door transacties met derden buiten Lentis zijn gerealiseerd. Ongerealiseerde verliezen op intercompany-transacties worden ook geëlimineerd tenzij er sprake is van een bijzondere waardevermindering. Waarderingsgrondslagen van groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen zijn waar nodig gewijzigd om aansluiting te krijgen bij de geldende waarderingsgrondslagen voor de Lentis.

De in consolidatie begrepen vennootschap is:

- P.O.H. B.V., Groningen (100%), voor een nadere toelichting op het verstrekt kapitaal, het eigen vermogen en het resultaat wordt verwezen naar de toelichting op de financiële vaste activa in de enkelvoudige jaarrekening.

Verbonden rechtspersonen

De stichting heeft de volgende verbonden stichtingen en vennootschappen die niet in de consolidatie betrokken zijn.

- Phebe B.V. te Zuidlaren met als kernactiviteit Payroll en HRM. De mate van zeggenschap is 14%. Het eigen vermogen 2018:

- € 35.995, resultaat 2018: -€ 101.

- PsyQ Nederland Holding B.V. te Leiden met als kernactiviteit Holdingactiviteiten. De mate van zeggenschap is 42%. Het eigen vermogen 2018: € 85.591, resultaat 2018: € 0.

Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke grondslag.

Daarnaast betreffen de verbonden partijen de groepsmaatschappijen Bestuursstichting Lentis, Stichting Dignis en Stichting FPC. Dr. S. van Mesdag.

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van Lentis of de moedermaatschappij van Lentis en nauwe verwanten zijn verbonden partijen.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.2 Grondslagen van waardering van activa en passiva

Operationele leasing

Bij Lentis kunnen er leasecontracten bestaan waarbij een groot deel van de voor- en nadelen die aan de eigendom verbonden zijn, niet bij Lentis ligt. Deze leasecontracten worden verantwoord als operationele leasing. Leasebetalingen worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de winst- en verliesrekening over de looptijd van het contract.

Activa en passiva

Activa en passiva worden tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs opgenomen, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen. Toelichtingen op posten in de balans, resultatenrekening en kasstroomoverzicht zijn in de jaarrekening genummerd.

Een actief wordt in de balans verwerkt wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en het actief een kostprijs of een waarde heeft waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Activa die hier niet aan voldoen worden niet in de balans verwerkt, maar worden aangemerkt als niet in de balans opgenomen activa.

Een verplichting wordt in de balans verwerkt wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag waartegen de afwikkeling zal plaatsvinden op betrouwbare wijze kan worden vastgesteld. Onder verplichtingen worden mede voorzieningen begrepen. Verplichtingen die hier niet aan voldoen worden niet in de balans opgenomen, maar worden verantwoord als niet in de balans opgenomen verplichtingen.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans opgenomen als een transactie niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting. Dergelijke transacties geven evenmin aanleiding tot het verantwoorden van resultaten. Bij de beoordeling of er sprake is van een belangrijke verandering in de economische realiteit wordt uitgegaan van de economische voordelen en risico's die zich naar waarschijnlijk in de praktijk zullen voordoen, en niet op voordelen en risico's waarvan redelijkerwijze niet te verwachten is dat zij zich voordoen.

Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen. De resultaten van de transactie worden in dat geval direct in de winst-en-verliesrekening opgenomen, rekening houdend met eventuele voorzieningen die dienen te worden getroffen in samenhang met de transactie. Indien de weergave van de economische realiteit ertoe leidt dat het opnemen van activa waarvan de rechtspersoon niet het juridisch eigendom bezit, wordt dit feit vermeld.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, wat ook de functionele valuta is van Lentis.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa wordt gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs onder aftrek van cumulatieve afschrijvingen en cumulatieve bijzondere waardeverminderingen.

De afschrijvingstermijnen van materiële vaste activa zijn gebaseerd op de verwachte economische levensduur van het vast actief.

Materiële vaste activa met een beperkte gebruiksduur worden afzonderlijk afgeschreven. In het geval dat belangrijkste bestanddelen van een materieel vast actief van elkaar te onderscheiden zijn en verschillen in gebruiksduur of verwacht gebruikspatroon, worden deze bestanddelen afzonderlijk afgeschreven.

In het geval dat de betaling van de kostprijs van een materieel vast actief plaatsvindt op grond van een langere dan normale betalingstermijn, wordt de kostprijs van het actief gebaseerd op de contante waarde van de verplichting.

In het geval dat materiële vaste activa worden verworven in ruil voor een niet-monetair actief, wordt de kostprijs van het materieel vast actief bepaald op basis van de reële waarde voor zover de ruiltransactie leidt tot een wijziging in de economische omstandigheden en de reële waarde van het verworven actief of van het opgegeven actief op betrouwbare wijze kan worden vastgesteld.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de verkrijgings- of vervaardigingsprijs volgens de lineaire methode op basis van de verwachte economische levensduur. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. Op bedrijfsterreinen en op vaste activa in ontwikkeling en vooruitbetalingen op materiële vaste activa wordt niet afgeschreven.

De volgende afschrijvingspercentages worden hierbij gehanteerd:

- Bedrijfsgebouwen : 2%,2,5%,5%;
- Machines en installaties : 5%,10%;
- Andere vaste bedrijfsmiddelen : 10%,20%.

Subsidies op investeringen worden in mindering gebracht op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

Voor verplichtingen tot herstel na afloop van het gebruik van het actief (ontmantelingskosten) wordt een voorziening getroffen voor het verwachte bedrag op het moment van activering. Dit bedrag wordt verwerkt als onderdeel van de vervaardigingsprijs. Indien grond gekocht is met opstellen, met de intentie de opstellen te slopen of teniet te laten gaan en vervolgens op de grond nieuwbouw te realiseren, dan maken de eventuele boekwaarde van de opstellen en de gemaakte sloopkosten deel uit van de verkrijgingsprijs van de grond.

Lentis beschikt tevens over vastgoed waar curatieve zorg wordt verleend die wordt bekostigd door ofwel vanuit de Zorgverzekeringswet ofwel het ministerie van Veiligheid en Justitie. Voor dit vastgoed was in 2011 reeds bekend dat de bekostiging zou worden aangepast, maar de exacte invulling en tarieven waren nog niet bekend. Met ingang van 2013 wordt volledige nacalculatie van kapitaallasten vervangen door prestatiebekostiging. Hierbij geldt deels een gefaseerde overgang met een overgangstermijn tot en met 2017.

Groot onderhoud

Periodiek groot onderhoud wordt volgens de componentenbenadering geactiveerd. Hierbij worden de totale uitgaven toegewezen aan de samenstellende delen.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen reële waarde en vervolgens tegen geamortiseerde kostprijs.

Deelnemingen in groepsmaatschappijen en overige deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaardemethode. Invloed van betekenis wordt in ieder geval verondersteld aanwezig te zijn bij het kunnen uitbrengen van 20% of meer van de stemrechten. De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening; voor deelnemingen waarvan onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor aanpassing aan deze grondslagen, wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van de desbetreffende deelneming. Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, waarbij ook leningen aan deze deelneming worden betrokken (netto-investering), wordt deze op nihil gewaardeerd. Deelnemingen waarop geen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Indien sprake is van een duurzame waardevermindering vindt waardering plaats tegen deze lagere waarde; afwaardering vindt plaats ten laste van de resultatenrekening.

Deelnemingen waarin geen invloed van betekenis wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere realiseerbare waarde. Indien sprake is van een stellig voornemen tot afstoting vindt waardering plaats tegen de eventuele lagere verwachte verkoopwaarde. Indien de onderneming een actief of een passief overdraagt aan een deelneming die wordt gewaardeerd op verkrijgingsprijs of actuele waarde, wordt de winst of het verlies voortvloeiend uit deze overdracht direct en volledig in de geconsolideerde resultatenrekening verwerkt, tenzij de winst op de overdracht in wezen niet is gerealiseerd.

De eerste waardering van gekochte deelnemingen is gebaseerd op de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva op het moment van acquisitie. Voor de vervolgwaaardering worden de grondslagen toegepast die gelden voor deze jaarrekening, uitgaande van de waarden bij eerste waardering.

Als resultaat wordt verantwoord het bedrag waarmee de boekwaarde van de deelneming sinds de voorafgaande jaarrekening is gewijzigd als gevolg van het door de deelneming behaalde resultaat. Deelnemingen waarop geen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Als resultaat wordt in aanmerking genomen het in het verslagjaar gedeclareerde dividend van de deelneming, waarbij niet in contanten uitgekeerde dividenden worden gewaardeerd tegen reële waarde.

De geactiveerde disagio worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren op basis van de looptijd van de daaraan ten grondslag liggende leningen.

De onder financiële vaste activa opgenomen overige vorderingen omvatten verstrekte leningen en overige vorderingen, die tot het einde van de looptijd zullen worden aangehouden. Deze vorderingen worden initieel gewaardeerd tegen reële waarde. Vervolgens worden deze leningen gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Indien er bij het aangaan van leningen sprake is van disagio, wordt dit gedurende de looptijd ten laste van het resultaat gebracht als onderdeel van de effectieve rente. Ook transactiekosten worden verwerkt in de eerste waardering en als onderdeel van de effectieve rente ten laste van het resultaat gebracht. Bijzondere waardeverminderingen worden in mindering gebracht op de winst-en verliesrekening.

De leningen aan niet-geconsolideerde deelnemingen worden initieel opgenomen tegen reële waarde.

De grondslagen voor overige financiële vaste activa zijn opgenomen onder het onderdeel Financiële Instrumenten.

Dividenden worden verantwoord in de periode waarin zij betaalbaar worden gesteld. Rentebaten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende post. Eventuele winsten of verliezen worden verantwoord onder de financiële baten en lasten.

Kapitaalbelangen die niet worden aangemerkt als deelneming worden onder de effecten gerubriceerd.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Vaste activa met een lange levensduur worden beoordeeld op bijzondere waardeverminderingen wanneer wijzigingen of omstandigheden zich voordoen die doen vermoeden dat de boekwaarde van een actief niet terugverdiend zal worden. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. De terugverdienmogelijkheid van activa die in gebruik zijn, wordt bepaald door de boekwaarde van een actief te vergelijken met de opbrengstwaarde of de bedrijfswaarde zijnde de geschatte contante waarde van de toekomstige netto kasstromen die het actief naar verwachting zal genereren.

Wanneer de boekwaarde van een actief hoger is dan de geschatte contante waarde van de toekomstige kasstromen, worden bijzondere waardeverminderingen verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde.

De opbrengstwaarde is gebaseerd op de geschatte verkoopprijs minus de geschatte kosten welke nodig zijn om de verkoop te realiseren.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Ook voor financiële activa beoordeelt de stichting op iedere balansdatum of er objectieve aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen van een financieel actief of een groep van financiële activa. Bij objectieve aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen bepaalt de stichting de omvang van het verlies uit hoofde van bijzondere waardeverminderingen, en verwerkt dit direct in de winst-en-verliesrekening.

Bij financiële activa die gewaardeerd zijn tegen geamortiseerde kostprijs wordt de omvang van de bijzondere waardevermindering bepaald als het verschil tussen de boekwaarde van het actief en de best mogelijke schatting van de toekomstige kasstromen, contant gemaakt tegen de effectieve rentevoet van het financiële actief zoals die is bepaald bij de eerste verwerking van het instrument. Het waardeverminderverslies dat daardoor opgenomen was, dient te worden teruggenomen indien de afname van de waardevermindering verband houdt met een objectieve gebeurtenis na afboeking. De terugname wordt beperkt tot maximaal het bedrag dat nodig is om het actief te waarderen op de geamortiseerde kostprijs op het moment van de terugname, als geen sprake geweest zou zijn van een bijzondere waardevermindering. Het teruggenomen verlies wordt in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

Vervreemding van vaste activa

Voor verkoop beschikbare activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengstwaarde.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Vorraden

Vorraden zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijzen of lagere opbrengstwaarde.

De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs onder aftrek van direct toerekenbare verkoopkosten. Bij de bepaling van de opbrengstwaarde wordt rekening gehouden met de incurantheid van de voorraden.

Kredietrisico

Lentis heeft vorderingen verstrekt aan participanten en maatschappijen waarin wordt deelgenomen. Bij deze partijen is geen historie van wanbetaling bekend. Daarnaast is sprake van kredietrisico ten aanzien van vorderingen uit hoofde van debiteuren. Voor de kredietrisico's inzake deze vorderingen wordt verwezen naar de toelichting op de balans.

Rente- en kasstroomrisico

Lentis loopt renterisico over de rentedragende vorderingen (met name onder financiële vaste activa en liquide middelen) en rentedragende langlopende en kortlopende schulden (waaronder schulden aan kredietinstellingen).

Voor vorderingen en schulden met variabele renteaftspraken loopt Lentis risico ten aanzien van toekomstige kasstromen; met betrekking tot vastrentende vorderingen en schulden loopt Lentis risico's over de reële waarde als gevolg van wijzigingen in de marktrente.

Met betrekking tot de vorderingen worden geen financiële derivaten met betrekking tot afdekking van het renterisico gecontracteerd.

Reële waarde

De reële waarde van de meeste in de balans verantwoorde financiële instrumenten, waaronder vorderingen, liquide middelen, langlopende en kortlopende schulden, benadert de boekwaarde ervan.

Onderhanden projecten uit hoofde van DB(B)C's / DB(B)C-zorgproducten

De onderhanden projecten uit hoofde van DBC's / DBC-zorgproducten worden gewaardeerd op basis van de verwachte opbrengstwaarde, zijnde de afgeleide verkoopwaarde van de reeds bestede verrichtingen, van het deel van de DBC's / DBC-zorgproducten dat op 31 december 2018 is geleverd. Op de onderhanden projecten worden de voorschotten die ontvangen zijn van verzekeraars in mindering gebracht. Voor voorzienbare verliezen op de onderhanden projecten uit hoofde van DBC's / DBC-zorgproducten wordt een voorziening op de waardering in mindering gebracht.

De onderhanden projecten uit hoofde van DBBC worden gewaardeerd op basis van de verwachte opbrengstwaarde, zijnde de afgeleide verkoopwaarde van de reeds bestede verrichtingen, van het deel van de DBBC's dat per 31 december 2018 openstaat. Op het onderhanden werk wordt het voorschot dat ontvangen is van het Ministerie in mindering gebracht. Indien de verwachte opbrengstwaarde lager is dan het ontvangen voorschot, wordt het verschil onder de kortlopende schulden weergegeven. De opmerkingen over sector brede onzekerheden is ook van toepassing op het onderhanden werk DBC's curatieve GGZ en verder uitgewerkt in paragraaf 5.1.4.3.

Vorderingen

De eerste waardering van vorderingen is tegen reële waarde, inclusief transactiekosten (door toepassing van de effectieve rentemethode worden transactiekosten als onderdeel van de amortisatie in de winst- en verliesrekening verwerkt). De vervolgwwaardering van vorderingen is tegen geamortiseerde kostprijs (indien geen sprake van agio/disagio of transactiekosten dan geamortiseerde kostprijs gelijk aan nominale waarde). Een voorziening wordt getroffen op de vordering op grond van verwachte oninbaarheid. De voorziening is bepaald door combinatie van de direct en indirecte methode.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en direct opeisbare deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Liquide middelen die naar verwachting langer dan 12 maanden niet ter beschikking staan van de onderneming, worden gerubriceerd als financiële vaste activa.

Voorzieningen (algemeen)

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan en die het gevolg zijn van een gebeurtenis uit het verleden, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen contante waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichting en verliezen af te wikkelen. De gehanteerde disconteringsvoet voor 2018 is 1,6%, ten opzichten van 2% in 2017.

Wanneer verplichtingen naar verwachting door een derde zullen worden vergoed, wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen indien het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting.

Personele voorzieningen worden, indien het effect van de tijdswaarde van geld materieel is, gewaardeerd tegen de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichting af te wikkelen. De disconteringsvoet voor belastingen waartegen contant wordt gemaakt, geeft de actuele marktrente weer. Hierin zijn de risico's waarmee bij het schatten van de toekomstige uitgaven reeds rekening is gehouden niet betrokken.

Voorziening personeelsbeloningen

Deze voorziening betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen en overige salariscomponenten. De toekomstige jubileumuitkeringen worden berekend met behulp van diverse parameters als gedane toezeggingen, blijfkans en leeftijd. De gehanteerde disconteringsvoet bedraagt 1,6%.

Voorziening langdurig zieken

Deze voorziening wordt gevormd ter dekking van de op de balansdatum bestaande verplichting inzake de loondoorbetaling van werknemers die per deze datum arbeidsongeschikt zijn. Langdurig zieken worden gewaardeerd tegen nominale waarde. De voorziening is bepaald rekening houdend met de kans van instroom in de WIA, berekend tegen 100% salariskosten in het eerste jaar en 70% in het tweede jaar, verhoogd met sociale lasten. De voorziening is nominaal gewaardeerd.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Reorganisatievoorziening

Een reorganisatievoorziening wordt getroffen indien op balansdatum een gedetailleerd reorganisatieplan is geformaliseerd en uiterlijk op opmaakdatum van de jaarrekening de gerechtvaardigde verwachting van uitvoering van het plan heeft gewekt bij hen voor wie de reorganisatie gevolgen zal hebben. Van een gerechtvaardigde verwachting is sprake als is gestart met de uitvoering van de reorganisatie, of als de hoofdlijnen bekend zijn gemaakt aan hen voor wie de reorganisatie gevolgen zal hebben. In de reorganisatievoorziening worden de als gevolg van de reorganisatie noodzakelijke kosten opgenomen die niet in verband staan met de doorlopende activiteiten van de onderneming. De voorziening is nominaal gewaardeerd.

Voorziening contracten zorgverzekeraars

Voor de geschatte uitkomsten van de zelfonderzoeken en aanvulende contractvereisten heeft Lentis een voorziening gevormd. De voorziening is nominaal gewaardeerd.

Voorziening juridische en fiscale zaken

Uit intern onderzoek is gebleken dat Lentis risico's loopt op mogelijke juridische en fiscale claims. Om deze af te dekken is in 2017 een voorziening gevormd. De voorziening is nominaal gewaardeerd.

Voorziening personeelsbeloningen LFB/PBL

De voorziening levensfasebudget (LFB/PBL) betreft een voorziening uit hoofde van een CAO verplichting in het kader van de overgangsregeling 45+. Het levensfasebudget kwalificeert als een beloning met opbouw van rechten. De voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst eenmalig uit te keren LFB-uren. De berekening is gebaseerd op de Cao-bepalingen, blijfkans, leeftijd en resterende dienstjaren tot het bereiken van de 55-jarige leeftijd. De voorziening is nominaal gewaardeerd.

Schulden

Onder de langlopende schulden worden schulden opgenomen met een resterende looptijd van meer dan één jaar. De kortlopende schulden hebben een verwachte looptijd van maximaal één jaar. De schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De aflossingsverplichtingen voor het komend jaar van de langlopende schulden worden opgenomen onder kortlopende schulden.

5.1.4.3 Grondslagen van resultaatbepaling

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en de lasten over het verslagjaar, met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde waarderingsgrondslagen.

Baten worden in de winst- en verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Baten worden verantwoord in het jaar waarin de baten zijn gerealiseerd. Lasten worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn. De overige baten en lasten worden toegerekend aan de verslagperiode waarop deze betrekking hebben.

Baten (waaronder nagekomen budgetaanpassingen) en lasten uit voorgaande jaren die in dit boekjaar zijn geconstateerd, worden aan dit boekjaar toegerekend. In het geval van een geconstateerde fout in voorgaande boekjaren wordt fouterstel toegepast.

Opbrengsten uit zorgprestaties

Opbrengsten Zorgverzekeringswet DBC's (inclusief LGGZ en BGGZ) in relatie tot landelijke problematiek en onzekerheden.

Deze opbrengsten worden verantwoord op basis van de gerealiseerde productie en met zorgverzekeraars overeengekomen tarieven. Hierbij is rekening gehouden met toepassing van de systematiek van schadelastjaren, de maximaal overeengekomen productieafspraken en de hierna genoemde onzekerheden.

De systematiek kent inherente beperkingen waardoor in de periode 2008 tot en met 2013 geen goedkeurende controleverklaring bij de DBC-verantwoordingen kon worden verstrekt. Door de invoering van de prestatiebekostiging heeft dit ook geleid tot verklaringen met beperking bij de jaarrekeningen 2013 van GGZ instellingen, ook bij Lentis.

Lentis heeft de generieke landelijke risico's en onduidelijkheden geadresseerd door het uitvoeren van zelfonderzoeken naar aanleiding van:

1. 'Plan van aanpak verantwoording behandelingen en jaarrekeningen curatieve ggz naar aanleiding van de NBA audit alert 32' d.d. 1 december 2014 (hierna: Plan van aanpak GGZ 2013)
2. 'Controleplan Onderzoek controles cGGZ 2013' d.d. 2 april 2015
3. 'Controleplan Zelfonderzoek cGGZ 2014' d.d. 1 juli 2016
4. 'Controleplan Zelfonderzoek cGGZ 2015' d.d. 1 mei 2017
5. 'Controleplan Zelfonderzoek cGGZ 2016' d.d. 1 mei 2018
6. 'Controleplan Zelfonderzoek cGGZ 2017' d.d. 1 april 2019

De raad van bestuur heeft de ZVW-omzet en de daarbij behorende balansposten naar beste weten bepaald en daarbij rekening gehouden met belangrijke schattingsfactoren en onzekerheden die landelijk spelen en ook bij Lentis van toepassing zijn. Hieronder wordt de relevantie voor de jaarrekening 2018 van Lentis toegelicht:

a. Zelfonderzoek schadelastjaar 2013 tot en met 2016

Lentis heeft het zelfonderzoek uitgevoerd zoals beschreven in het Plan van aanpak GGZ 2013 en de controleplannen voor het zelfonderzoek 2014, 2015 en 2016. De financiële gevolgen zijn verwerkt in de jaarrekening 2018. Ultimo 2018 zijn de schadelastjaren 2013 tot en met 2015 volledig afgewikkeld

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

b. Zelfonderzoek schadelastjaar 2017 en 2018

Het zelfonderzoek 2017 is onderhanden conform het Controleplan Zelfonderzoek cGGZ 2017. Met de verwachte uitkomsten, alsmede de doorvertaling naar schadelastjaar 2018, is rekening gehouden bij de omzetbepaling in de jaarrekening 2018. Lentis gaat er van uit dat de effecten van de zelfonderzoeken voor een deel kunnen worden afgedekt met de getroffen reserveringen voor overproductie, waar nodig zijn extra voorzieningen opgenomen.

c. Schadelastplafonds en overige contractvereisten

Lentis heeft contractafspraken gemaakt met de zorgverzekeraars over (deel)plafonds en andere (kwalitatieve) vereisten voor schadelastjaren 2014 tot en met 2018. Voor een deel kan per balansdatum nog geen exacte inschatting worden gemaakt van de uiteindelijke financiële impact van de afwikkeling van de contracten. Voor zover uit de schadelastprognoses op (deel)contractniveau een verwachte overproductie blijkt, is deze pro rata toegerekend aan het boekjaar 2018 voor het percentage dat de DBC's gemiddeld gereed waren per 31 december 2018.

d. Waardering van het onderhanden werk

Voor de (grondslag van de) waardering van het onderhanden werk per 31 december 2018 verwijzen wij naar de toelichting op de post onderhanden werk en de waarderingsgrondslagen terzake. Per zorgverzekeraar wordt per (deel)contract een inschatting worden gemaakt van de vraag of sprake is van een verlieslatend contract, waarbij ook de onzekerheden genoemd in deze toelichting een rol spelen. De inschatting of er sprake is van een verlieslatend contract blijkt uit de schadelastprognoses.

De hierboven beschreven landelijke problematiek en onzekerheden versterken elkaar. De in de jaarrekening 2018 opgenomen schattingen kunnen in de realisatie afwijken. De uiteindelijke uitkomsten zullen blijken uit de eindafrekeningen met de individuele zorgverzekeraars van schadelastjaren 2015 tot en met 2018, en kunnen materieel afwijken van de in deze jaarrekening opgenomen bedragen. Schadelastjaren 2013 en 2014 zijn in 2018 vrijwel afgewikkeld.

Opbrengsten WLZ

De opbrengsten uit WLZ-zorg worden verantwoord op basis van:

- De in het boekjaar werkelijk geleverde verblijfsdagen en de daarvoor overeengekomen tarieven;
- De in het boekjaar werkelijk geleverde productie-uren / -dagdelen en de daarvoor overeen gekomen tarieven;
- Nacalculeerbare kapitaalslasten met betrekking tot afschrijvingen, huur, rente en overige nacalculeerbare kapitaalslasten. Deze zijn gebaseerd op de daarvoor overeengekomen bedragen en het rentenormeringsmodel;
- Overige budgetcomponenten, waaronder toeslagen, generieke budgetkortingen, MRSA, innovatie, inrichtingskosten bij gedwongen verhuizing, extreme zorgzwaarte en extreme zorg gebonden materiaalkosten en geneesmiddelen op cliëntniveau;
- Nagekomen budgetaanpassingen vanuit voorgaande jaren welke in het boekjaar zijn toegekend door het zorgkantoor.

Opbrengsten Jeugdwet/WMO

De opbrengsten uit hoofde van de Jeugdwet en de Wet Maatschappelijke Ondersteuning worden verantwoord overeenkomstig de contractafspraken die met de gemeenten zijn gemaakt. De productieverantwoordingen per gemeente zijn gebaseerd op de geleverde zorg en afgegeven beschikkingen en gewaardeerd tegen de afgesproken tarieven.

Opbrengsten Justitie - Diagnose Behandeling en Beveiliging Combinatie (DBBC)

De bekostiging van zorg is sinds 2016 volledig op basis van prestatiebekostiging op basis van DBBC's. Voor de bekostiging van kapitaalslasten wordt middels een transitie-regeling geleidelijk overgegaan van bekostiging op basis van budgetparameters naar prestatiebekostiging op basis van DBBC's. De bestaande vergoeding voor bekostiging van kapitaalslasten wordt ingaande 2013 fasegewijs van vaste budgetafspraken omgevormd tot een toeslag op de DBBC, de Normatieve Huisvesting Component (NHC). De transitieperiode voor de NHC loopt tot en met 2017. In 2018 is deze component komen te vervallen en is dit integraal opgenomen in het tarief.

De verwerking van DBBC's komt terug bij het onderhanden werk, de nog te factureren omzet en de opbrengsten zorgprestaties. De eerste twee posten staan onder de vlottende activa, de laatste post staat in de winst- en verliesrekening.

Opbrengsten overige zorgprestaties

De overige zorgprestaties worden als bate verantwoord in de winst- en verliesrekening in het jaar waarin de opbrengsten zijn gerealiseerd. De overige zorgprestaties worden verantwoord op basis van:

- De werkelijke geleverde zorg en diensten in het boekjaar en de met de betrokken instellingen / gemeenten / zorgverzekeraars overeengekomen tarieven;
- De werkelijke geleverde zorg en diensten in het boekjaar en de met de betrokken cliënten overeengekomen tarieven, waaronder PGB's;
- Overige opbrengsten uit hoofde van zorgverlening op basis van de specifieke afspraken.

Subsidies

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de winst-en-verliesrekening in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen. De subsidies van ministeries (o.a. VWS) / gemeenten / provincies / worden verantwoord op basis van de werkelijk geleverde zorg en diensten in het boekjaar en de met de betrokken ministeries (o.a. VWS) / gemeenten / provincies overeengekomen tarieven.

Subsidies met betrekking tot investeringen in materiële vaste activa worden in mindering gebracht op het desbetreffende actief en als onderdeel van de afschrijvingen verwerkt in de winst- en verliesrekening.

Overige bedrijfsopbrengsten

De overige opbrengsten omvat de opbrengsten uit levering van goederen en diensten onder aftrek van kortingen en dergelijke en van over de opbrengsten geheven belastingen en na eliminatie van transacties binnen Lentis. Opbrengsten uit de verkoop van goederen worden verwerkt zodra alle belangrijke rechten en risico's met betrekking tot de eigendom van de goederen zijn overgedragen aan de koper. Verantwoording van opbrengsten uit de levering van diensten geschiedt naar rato van de geleverde prestaties, gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum in verhouding tot de in totaal te verrichten diensten.

In de overige bedrijfsopbrengsten worden ondermeer de vergoedingen voor catering, winkelverkoop, parkeergelden, uitgeleend personeel en verhuur van onroerend goed verantwoord.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Personele kosten

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst- en verliesrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers en respectievelijk de belastingautoriteit.

De beloningen van het personeel worden als last in de winst-en-verliesrekening verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de instelling.

Voor de beloningen met opbouw van rechten (sabbatical leave, gratificaties e.d.) worden de verwachte lasten gedurende het dienstverband in aanmerking genomen. Een verwachte vergoeding ten gevolge van gratificaties worden verantwoord indien de verplichting tot betaling van die vergoeding is ontstaan op of vóór balansdatum en een betrouwbare schatting van de verplichtingen kan worden gemaakt. Ontvangen bijdragen voortvloeiend uit levensloopregelingen worden in aanmerking genomen in de periode waarover deze bijdragen zijn verschuldigd. Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

Indien een beloning wordt betaald, waarbij geen rechten worden opgebouwd (bijvoorbeeld doorbetaling in geval van ziekte of arbeidsongeschiktheid) worden de verwachte lasten verantwoord in de periode waarover deze beloning is verschuldigd. Voor op balansdatum bestaande verplichtingen tot het in de toekomst doorbetalen van beloningen (inclusief ontslagvergoedingen) aan personeelsleden die op balansdatum naar verwachting blijvend geheel of gedeeltelijk niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid wordt een voorziening opgenomen. De verantwoorde verplichting betreft de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichting op balansdatum af te wikkelen. De beste schatting is gebaseerd op contractuele afspraken met personeelsleden (CAO en individuele arbeidsovereenkomsten). Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

Ontslagvergoedingen

Ontslagvergoedingen zijn vergoedingen die worden toegekend in ruil voor de beëindiging van het dienstverband. Een uitkering als gevolg van ontslag wordt als verplichting en als last verwerkt als de onderneming zich aantoonbaar onvoorwaardelijk heeft verbonden tot betaling van een ontslagvergoeding. Als het ontslag onderdeel is van een reorganisatie, worden de kosten van de ontslagvergoeding opgenomen in een reorganisatievergoeding. Zie hiervoor de grondslag onder het hoofdstuk Voorzieningen. Ontslagvergoedingen worden gewaardeerd met inachtneming van de aard van de vergoeding. Als de ontslagvergoeding een verbetering is van de beloningen na afloop van het dienstverband, vindt waardering plaats volgens dezelfde grondslagen die worden toegepast voor pensioenregelingen. Andere ontslagvergoedingen worden gewaardeerd op basis van de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichting af te wikkelen.

Pensioenen

Lentis heeft voor haar werknemers een pensioenregeling. Hiervoor in aanmerking komende werknemers hebben op de pensioengerechtigde leeftijd recht op een pensioen dat is gebaseerd op het gemiddeld verdiende loon berekend over de jaren dat de werknemer pensioen heeft opgebouwd bij Lentis. De verplichtingen, welke voortvloeien uit deze rechten van haar personeel, zijn ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds Zorg en Welzijn. Lentis betaalt hiervoor premies waarvan de helft door de werkgever wordt betaald en de helft door de werknemer. De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de dekkingsgraad van het pensioenfonds (het vermogen van het pensioenfonds gedeeld door haar financiële verplichtingen) dit toelaat.

Per 1 januari 2015 gelden nieuwe regels voor pensioenfondsen. Daarbij behoort ook een nieuwe berekening van de dekkingsgraad. De 'nieuwe' dekkingsgraad is het gemiddelde van de laatste twaalf dekkingsgraden. Door een gemiddelde te gebruiken, zal de dekkingsgraad nu minder sterk schommelen. In april 2019 bedroeg de dekkingsgraad 100,4%. Het vereiste niveau van de dekkingsgraad is 124%. Het pensioenfonds verwacht volgens het herstelplan binnen 12 jaar hieraan te kunnen voldoen en voorziet geen noodzaak voor de aangesloten instellingen om extra stortingen te verrichten of om bijzondere premieverhogingen door te voeren.

Lentis heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij het pensioenfonds, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. Lentis heeft daarom alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar in de jaarrekening verantwoord. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen. Tevens is hieronder opgenomen het aandeel van de stichting in het resultaat van de op nettovermogenswaarde gewaardeerde deelnemingen. Gezien de lage rentestand is in 2018 geen rente over de RC-verhoudingen berekend.

Belastingen

De belasting over het resultaat wordt berekend over het resultaat voor belastingen in de winst-en-verliesrekening, rekening houdend met beschikbare, fiscaal compensabele verliezen uit voorgaande boekjaren (voor zover niet opgenomen in de latente belastingvorderingen) en vrijgestelde winstbestanddelen en na bijtelling van niet-afrekbare kosten. Tevens wordt rekening gehouden met wijzigingen die optreden in de latente belastingvorderingen en latente belastingsschulden uit hoofde van wijzigingen in het te hanteren belastingtarief. Belasting is van toepassing op het resultaat van POH, welke een dochtermaatschappij is van Lentis.

Resultaat deelnemingen

Het resultaat is het bedrag waarmee de boekwaarde van de deelneming sinds de voorafgaande jaarrekening is gewijzigd als gevolg van het door de deelneming behaalde resultaat voor zover dit aan Lentis wordt toegerekend.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.4 Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen, met uitzondering van deposito's met een looptijd langer dan drie maanden. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Transacties waarbij geen instroom of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen. Onder de investeringen in materiële vaste activa zijn alleen opgenomen de investeringen waarvoor in 2018 geldmiddelen zijn opgeofferd.

5.1.4.5 Grondslagen voor gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en die blijken tot aan de datum van het opmaken van de jaarrekening worden verwerkt in de jaarrekening.

Gebeurtenissen die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum worden niet in de jaarrekening verwerkt. Als dergelijke gebeurtenissen van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening, worden de aard en de geschatte financiële gevolgen ervan toegelicht in de jaarrekening.

5.1.4.6 Waarderingsgrondslagen WNT

Voor de uitvoering van de Wet normering topinkomens (WNT) heeft de instelling zich gehouden aan de wet- en regelgeving inzake de WNT, waaronder de instellings specifieke (sectorale) regels.

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

ACTIVA

1. Materiële vaste activa

De specificatie is als volgt:

	<u>31-dec-18</u>	<u>31-dec-17</u>
	€	€
Bedrijfsgebouwen en terreinen	47.660.232	49.829.000
Machines en installaties	10.644.195	11.428.575
Andere vaste bedrijfsmiddelen, technische en administratieve uitrusting	8.032.299	8.195.716
Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa	3.878	30.069
Totaal materiële vaste activa	<u>66.340.604</u>	<u>69.483.360</u>

Het verloop van de materiële activa in het verslagjaar is als volgt weer te geven:

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Boekwaarde per 1 januari	69.483.360	74.474.513
Bij: investeringen	5.092.498	4.558.415
Af: Desinvesteringen	30.069	330.453
Af: afschrijvingen	8.205.185	9.164.652
Af: bijzondere waardeverminderingen	0	285.000
Bij: Afschrijvingen desinvesteringen	0	230.537
Boekwaarde per 31 december	<u>66.340.604</u>	<u>69.483.360</u>

2. Vastgoedbeleggingen

	<u>Vastgoed beleggingen in exploitatie</u>	<u>Vastgoed beleggingen in ont-wikkeling</u>	<u>Totaal</u>
	€	€	€
Boekwaarde per 1 januari 2018	13.967.771		13.967.771
Investeringen			
- initiële verkrijging			-
- uitgaven na eerste waardering	131.456		131.456
Transfers			-
Koersverschillen			-
Investeringen uit hoofde van acquisities			-
Overige mutaties	531.020		531.020
Veranderingen van de reële waarde			-
Buitengebruikstellingen en afstotingen			-
Boekwaarde per 31 december 2018	13.568.207	-	13.568.207

In de winst- en verliesrekening zijn de volgende bedragen met betrekking tot vastgoedbeleggingen verwerkt:

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Huurinkomsten	2.099.208	2.203.969
Exploitatiekosten voor activa die huurinkomsten hebben gegenereerd	1.203.724	1.179.464
Exploitatiekosten voor activa die geen huurinkomsten hebben gegenereerd	0	0
Totaal vastgoedbeleggingen in exploitatie	895.484	1.024.505

Toelichting:

Voor een nadere specificatie van het verloop van de materiële vaste activa per activagroep wordt verwezen naar het mutatieoverzicht onder 5.1.6.

Onder de materiële vaste activa is voor een totaalbedrag van € 79.908.811 aan vaste activa opgenomen waarvan de zorginstelling het eigendom heeft.

De bedrijfsgebouwen en -terreinen zijn hypothecair bezwaard.

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

ACTIVA

3. Financiële vaste activa

De specificatie is als volgt:

	<u>31-dec-18</u>	<u>31-dec-17</u>
	€	€
Aanloop- en plankosten	0	139.886
Emissie-, leningskosten en boeterente	380.230	418.320
Leningen u/g	4.000	274.000
Deelnemingen	12.642	263.155
Totaal financiële vaste activa	<u>396.872</u>	<u>1.095.361</u>

Het verloop van de financiële vaste activa is als volgt:

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Boekwaarde per 1 januari	1.095.361	1.027.593
Bij: Resultaat deelnemingen	-513	115.265
Af: Ontvangen aflossing lening	270.000	0
Af: Vervallen consolidaties	250.000	0
Af: Amortisatie (dis)agio	38.090	39.980
Af: Afschrijvingen	139.886	7.517
Boekwaarde per 31 december	<u>396.872</u>	<u>1.095.361</u>

Toelichting:

Voor een nadere specificatie van het verloop van de financiële vaste activa per activagroep wordt verwezen naar het mutatieoverzicht onder 5.1.7.

De lening die aan Martini Apotheek is verstrekt, is in 2018 volledig afgelost.

Lentis heeft in 2018 zijn aandelen in Martini Apotheek verkocht.

Met ingang van 30 november 2012 heeft Stichting Lentis Maatschappelijke Onderneming een drietal nieuwe langlopende leningen afgesloten waaraan een borgtochtovereenkomst met Stichting Waarborgfonds voor de Zorgsector ten grondslag ligt. Hiervoor is destijds € 641.100 disagio in rekening gebracht bij Stichting Lentis Maatschappelijke Onderneming.

De vorderingen op de financiële vaste activa hebben een looptijd langer dan 1 jaar.

Toelichting op belangen in andere rechtspersonen of vennootschappen:

Naam en rechtsvorm en woonplaats rechtspersoon	Kernactiviteit	Verschaft kapitaal	Kapitaalbe- lang (in %)	Eigen vermogen	Resultaat
				€	€
Rechtstreekse kapitaalbelangen >= 20%:					
Phebe B.V. te Zuidlaren	Payroll en HRM	4.500	14%	35.995	-101
PsyQ Nederland Holding B.V. te Leiden	Holding activiteiten	7.500	42%	85.591	0

4. Voorraden

De specificatie is als volgt:

	<u>31-dec-18</u>	<u>31-dec-17</u>
	€	€
Medische middelen	211.744	188.434
Voedingsmiddelen	22.451	15.616
Hulpmiddelen	18.434	18.938
Centraal Magazijn	90.556	136.314
Totaal voorraden	<u>343.185</u>	<u>359.302</u>

Toelichting:

Op de voorraden is geen voorziening voor incurantheid in aftrek gebracht. Dit geldt zowel voor 2018 als 2017.

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

ACTIVA

5. Onderhanden werk uit hoofde van DBC's / DBC-zorgproducten

De specificatie is als volgt:

	<u>31-dec-18</u>	<u>31-dec-17</u>
	€	€
<i>Onderhanden werk uit hoofde van DBC's/DBC-zorgproducten</i>		
Onderhanden werk DBC's	41.292.446	40.461.042
Af: Ontvangen voorschotten (DBC's)	-30.516.096	-32.117.446
Totaal onderhanden werk uit hoofde van DBC's/DBC-zorgproducten	<u>10.776.350</u>	<u>8.343.596</u>
Onderhanden werk DBBC's	2.776.688	2.760.183
Af: ontvangen voorschotten (DBBC's)	2.765.238	3.628.895
Bij: Herrubricering naar kortlopende schulden	0	868.712
Onderhanden werk DBBC's	<u>11.451</u>	<u>0</u>

De specificatie per categorie DBC's / DBC-zorgproducten is als volgt weer te geven:

Stroom DBC's / DBC-zorgproducten	Gerealiseerde kosten en toegerekende winst	Af: verwerkte verliezen	Af: ontvangen voorschotten	Saldo per 31-12-2018
	€	€	€	€
Geestelijke Gezondheidszorg (=GGZ)	41.292.446	0	30.516.096	10.776.350
DBBC's	2.776.688	0	2.765.238	11.451
Totaal (onderhanden werk)	<u>44.069.134</u>	<u>0</u>	<u>33.281.334</u>	<u>10.787.801</u>

Toelichting:

De waardering van de onderhanden werk DBC's is in het licht van mogelijk toekomstige controles van zorgverzekeraars relatief voorzichtig benaderd. Reserveringen voor mogelijke terugbetalingen aan zorgverzekeraars als gevolg van bijvoorbeeld overproductie en uitkomsten van zelfonderzoeken worden in mindering gebracht op het onderhanden werk, voor zover dit schadelastjaar 2018 betreft.

6. Vorderingen en schulden uit hoofde van financieringstekort

Specificatie vorderingen en schulden uit hoofde van financieringstekort respectievelijk financieringsoverschot

	<u>t/m 2015</u>	<u>2016</u>	<u>2017</u>	<u>2018</u>	<u>totaal</u>
	€	€	€	€	€
Saldo per 1 januari	0	0	688.886	0	688.886
Financieringsverschil boekjaar			0	499.217	499.217
Correcties voorgaande jaren			0	0	0
Betalingen/ontvangsten			-688.886	0	-688.886
Subtotaal mutatie boekjaar	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>-688.886</u>	<u>499.217</u>	<u>-189.669</u>
Saldo per 31 december	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>499.217</u>	<u>499.217</u>

Stadium van vaststelling (per erkenning):

GGZ AWBZ	c	c	c	a
----------	---	---	---	---

a= interne berekening

c= definitieve vaststelling NZa

	<u>31-dec-18</u>	<u>31-dec-17</u>
	€	€
Waarvan gepresenteerd als:		
- vorderingen uit hoofde van financieringstekort	499.217	688.886
	<u>499.217</u>	<u>688.886</u>

Berekening financieringsverschil

Opbrengsten uit gebudgetteerde zorgprestaties	2018	2017
Af: ontvangen voorschotten	22.893.728	23.631.212
	22.394.514	22.942.326
Totaal financieringsverschil	499.214	688.886

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

ACTIVA

7. Debiteuren en overige vorderingen

De specificatie is als volgt:

	<u>31-dec-18</u>	<u>31-dec-17</u>
	€	€
Vorderingen op debiteuren	24.353.652	24.786.784
Overige vorderingen:		
Vorderingen op groepsmaatschappijen	6.553.892	6.171.885
Personeelsregelingen	269.772	282.627
WGA gelden	109.318	137.608
Het Behouden Huys	182.280	304.939
Overig	776.039	330.878
Vooruitbetaalde bedragen:	2.149.809	1.279.152
Nog te factureren DBC's	2.175.628	1.905.072
Nog te ontvangen bedragen:	-199.668	150.017
Overige overlopende activa:	3.840.461	1.670.108
Totaal debiteuren en overige vorderingen	<u>40.211.183</u>	<u>37.019.070</u>

Toelichting:

De voorziening die in aftrek op de vorderingen is gebracht, bedraagt € 320.167 (2017: € 256.170).
Alle vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar.

8. Liquide middelen

De specificatie is als volgt:

	<u>31-dec-18</u>	<u>31-dec-17</u>
	€	€
Bankrekeningen	76.510	4.574.331
Kassen	5.388	15.193
Totaal liquide middelen	<u>81.898</u>	<u>4.589.524</u>

Toelichting:

De huidige kredietfaciliteit in rekening-courant bij Rabobank bedraagt € 12.000.000. Deze rekening-courant faciliteit geldt in gezamenlijkheid met Bestuursstichting Lentis, Stichting Dignis en Praktijk Ondersteuning Huisartsen B.V. De garantiefaciliteit, die onderdeel is van de kredietfaciliteit bedraagt € 350.000. Lentis heeft van deze garantiefaciliteit in totaal € 267.792 benut.

In 2016 heeft de Rabobank een waiver verstrekt voor de periode 2017-2020. Onderling, tussen Lentis en de Rabobank is vastgesteld dat Lentis voldoet aan de door de Rabobank gestelde eisen in de waiver. In het bijzonder voldoet Lentis in 2018 aan de gestelde eis met betrekking tot de S-ratio zoals afgesproken in de waiver. Tevens voldoet Lentis aan de S-ratio zoals is afgesproken in de meest recent overeenkomst met de Rabobank. Hiermee is de continuïteit van de financiering geborgd.

De liquide middelen zijn direct opeisbaar.

Zekerheden op alle huidige en toekomstige vorderingen van de Rabobank zijn:

- Hypotheekrecht op de diverse registergoederen;
- Verpanding van roerende zaken;
- Verpanding van huidige en toekomstige vorderingen;
- Overeenkomst gedeelde zekerheden op WfZ activa.

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

PASSIVA

9. Groepsvermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de volgende componenten:

	<u>31-dec-18</u>	<u>31-dec-17</u>
	€	€
Bestemmingsfondsen	23.246.611	21.345.663
Bestemmingsreserve	1.295.815	0
Algemene overige reserves	4.231.598	4.231.598
Totaal groepsvermogen	<u>28.774.024</u>	<u>25.577.261</u>

Bestemmingsfondsen

Het verloop is als volgt weer te geven:

	<u>Saldo per</u> <u>1-jan-2018</u>	<u>Resultaat-</u> <u>bestemming</u>	<u>Overige</u> <u>mutaties</u>	<u>Saldo per</u> <u>31-dec-2018</u>
	€	€	€	€
<i>Bestemmingsfonds:</i>				
GGZ	21.345.663	1.900.948	0	23.246.611
Totaal bestemmingsfondsen	<u>21.345.663</u>	<u>1.900.948</u>	<u>0</u>	<u>23.246.611</u>

Bestemmingsreserves

Het verloop is als volgt weer te geven:

	<u>Saldo per</u> <u>1-jan-2018</u>	<u>Resultaat-</u> <u>bestemming</u>	<u>Overige</u> <u>mutaties</u>	<u>Saldo per</u> <u>31-dec-2018</u>
	€	€	€	€
<i>Bestemmingsreserve:</i>				
Innovatiefonds Zorg	0	1.295.815	0	1.295.815
Totaal bestemmingsreserves	<u>0</u>	<u>1.295.815</u>	<u>0</u>	<u>1.295.815</u>

Algemene overige reserves

Het verloop is als volgt weer te geven:

	<u>Saldo per</u> <u>1-jan-2018</u>	<u>Resultaat-</u> <u>bestemming</u>	<u>Overige</u> <u>mutaties</u>	<u>Saldo per</u> <u>31-dec-2018</u>
	€	€	€	€
Algemene overige reserves:	4.231.598	0	0	4.231.598
Totaal algemene overige reserves	<u>4.231.598</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>4.231.598</u>

Toelichting:

In het bestemmingsfonds GGZ worden de resultaten verwerkt die behaald zijn vanuit activiteiten die gefinancierd zijn binnen de Wlz, Zvw, Justitie, Wmo, Jeugdwet en overige subsidieregelingen. Deze gelden mogen alleen na goedkeuring van de bestuurder aangewend worden.

10. Voorzieningen

	<u>Saldo per</u> <u>1-1-2018</u>	<u>Dotatie</u>	<u>Onttrekking</u>	<u>Vrijval</u>	<u>Saldo per</u> <u>31-12-2018</u>
	€	€	€	€	€
Personeelsbeloningen	2.090.409	37.419	0	78.639	2.049.189
Langdurig zieken	369.316	89.968	0	0	459.284
Reorganisatievoorziening	1.351.423	446.219	939.799	126.907	730.936
Voorziening contracten zorgverzekeraars	3.682.764	620.276	0	0	4.303.040
Personeelsbeloningen LFB	406.031	55.690	0	269.669	192.052
Voorziening juridische en fiscale zaken	1.000.000	0	0	709.961	290.039
Totaal voorzieningen	<u>8.899.943</u>	<u>1.249.572</u>	<u>939.799</u>	<u>1.185.176</u>	<u>8.024.540</u>

Toelichting in welke mate (het totaal van) de voorzieningen als langlopend moeten worden beschouwd:

	<u>31-dec-18</u>
Kortlopend deel van de voorzieningen (< 1 jr.)	2.851.492
Langlopend deel van de voorzieningen (> 1 jr.)	5.173.048

Toelichting per categorie voorziening:

De voorziening personeelsbeloningen betreft een voorziening voor jubilea uitkeringen en overige salariscomponenten.
De voorziening personeelsbeloningen LFB betreft een voorziening voor het levensfasebudget inzake extra verlofuren conform CAO.
De reorganisatievoorziening is getroffen ter financiering van de frictiekosten die ontstaan bij onder meer de verdere afbouw van klinische capaciteit en herstructurering van de organisatie.

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

PASSIVA

Voor de geschatte uitkomsten van de zelfonderzoeken en aanvulende contractvereisten heeft Lentis voor het jaar 2018 een voorziening gevormd.
Geconstateerde risico's vanuit juridische en fiscale risicobeheersing worden afgedekt middels de voorziening juridische en fiscale zaken.

11. Langlopende schulden (nog voor meer dan een jaar)

De specificatie is als volgt:

	<u>31-dec-18</u>	<u>31-dec-17</u>
	€	€
Schulden aan banken	44.242.079	47.917.959
ORT-nabetaling 2018/2019	0	328.245
Totaal langlopende schulden (nog voor meer dan een jaar)	<u>44.242.079</u>	<u>48.246.204</u>

Het verloop is als volgt weer te geven:

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Stand per 1 januari	52.321.200	57.684.693
Af: aflossingen	3.746.750	5.431.187
Bij: mutatie ORT-nabetaling 2018/2019	-422.234	67.694
Stand per 31 december	<u>48.152.216</u>	<u>52.321.200</u>
Af: aflossingsverplichting komend boekjaar	3.675.877	3.746.751
Af: jaarschijf ORT-nabetaling	234.261	328.245
Stand langlopende schulden per 31 december	<u>44.242.079</u>	<u>48.246.204</u>

Toelichting in welke mate (het totaal van) de langlopende schulden als langlopend moeten worden beschouwd:

Kortlopend deel van de langlopende schulden (< 1 jr.), aflossingsverplichtingen	3.675.877	3.746.751
Langlopend deel van de langlopende schulden (> 1 jr.) (balanspost)	40.566.202	48.574.449
Hiervan langlopend (> 5 jaar)	33.529.991	35.841.155

Toelichting:

Voor een nadere toelichting op de langlopende schulden wordt verwezen naar de bijlage overzicht langlopende schulden.
De aflossingsverplichtingen zijn verantwoord onder de kortlopende schulden.

12. Overige kortlopende schulden

De specificatie is als volgt:

	<u>31-dec-18</u>	<u>31-dec-17</u>
	€	€
Crediteuren	6.556.603	4.305.575
Schulden aan kredietinstellingen	1.028.413	0
Aflossingsverplichtingen langlopende leningen	3.675.877	3.746.751
Belastingen en sociale premies	6.581.797	6.191.217
Schulden ter zake pensioenen	101.777	228.849
Nog te betalen salarissen	479.697	466.179
Vakantiegeld	4.542.104	4.418.227
Vakantiedagen	10.088.502	8.969.943
Onderhanden werk DBBC's minus ontvangen voorschotten	0	868.713
Schulden aan groepsmaatschappijen	9.381.211	6.516.934
Overige schulden:		
Projecten	136.668	295.512
Interest langlopende leningen	93.167	102.209
Energie	0	125.000
Nog te betalen kosten:		
Ort-nabetaling	234.261	328.245
Nog te betalen kosten	7.560.762	15.724.967
Vooruitontvangen opbrengsten:		
Vooruitontvangen opbrengsten	703.782	520.254
Legaten	10.872	10.522
Overige overlopende passiva:	12.831	4.365
Totaal overige kortlopende schulden	<u>51.188.324</u>	<u>52.823.462</u>

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

PASSIVA

Toelichting overige kortlopende schulden (vervolg):

Alle overige kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan 1 jaar, tenzij anders aangegeven.
De toelichting op de overige kortlopende schulden gaat verder op de volgende pagina.

Specificatie nog te betalen kosten:

- Gemaakte kosten 2018, waarvan de factuur in 2019 is ontvangen: € 1,85 miljoen;
- Voor afhandeling van personele kwesties en wachtgeldregelingen is een bedrag van € 1,6 miljoen gereserveerd;
- Voor afrekeningen als gevolg van overproductie, zelfonderzoek en overige contract vereisten is een schuld opgenomen van € 0,8 miljoen.

13. Niet in de balans opgenomen regelingen**Toelichting:**

Ultimo 2018 zijn de verplichtingen uit hoofd van lease en huurcontracten als volgt te specificeren:

Huurverplichtingen:

Binnen één jaar	3.244.181
Tussen één jaar en vijf jaar	3.447.387
Meer dan vijf jaar	1.145.857

Leaseverplichtingen:

Binnen één jaar	242.102
Tussen één jaar en vijf jaar	246.716
Meer dan vijf jaar	

Totale verplichtingen:

Binnen één jaar	3.486.283
Tussen één jaar en vijf jaar	3.694.103
Meer dan vijf jaar	1.145.857

Gedurende het verslagjaar zijn in de winst- en verliesrekening verwerkt:

Minimale leasebetalingen	209.619
--------------------------	---------

Verplichtingen uit hoofde van het macrobeheersinstrument

Het macrobeheersinstrument kan door de minister van VWS ingezet worden om overschrijdingen van het makro kader zorg terug te vorderen bij instellingen voor medisch specialistische zorg en bij instellingen voor curatieve geestelijke gezondheidszorg. Het macrobeheersinstrument is uitgewerkt in de Aanwijzing macrobeheersmodel instellingen voor medisch specialistische zorg, respectievelijk Aanwijzing Macrobeheersinstrument curatieve geestelijke gezondheidszorg. Ook voor instellingen in andere sectoren kan een Aanwijzing Macrobeheersinstrument van toepassing zijn. Jaarlijks wordt door de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) ambtshalve een mbi-omzetplafond vastgesteld. Tevens wordt door de NZa jaarlijks een omzetplafond per instelling vastgesteld, welke afhankelijk is van de realisatie van het mbi-omzetplafond van alle instellingen gezamenlijk. Deze vaststelling vindt plaats nadat door de Minister van VWS de overschrijding van het mbi-omzetplafond uiterlijk vóór 1 december van het opvolgend jaar is gecommuniceerd.

Voor 2018 is het mbi-omzetplafond door de NZa vastgesteld op EUR 21.649,7 miljoen (prijsniveau 2017).

Bij het opstellen van de jaarrekening 2018 bestaat nog geen inzicht in realisatie van het mbi-omzetplafond over 2018. Lentis is niet in staat een betrouwbare inschatting te maken van de uit het macrobeheersinstrument voortkomende verplichting en deze te kwantificeren. Als gevolg daarvan is deze verplichting niet tot uitdrukking gebracht in de balans van de stichting per 31 december 2018.

Waarborgfonds voor de zorgsector (WFZ)

Bij de diverse financiers zijn langlopende leningen onder borging van WFZ afgesloten ten bedrage van in totaal € 35.568.087. Uit hoofde van de borging door het WFZ hebben deze leningen een direct opeisbare obligo van 3% van de pro resto geborgde schuld.

Garanties

Ultimo 2018 heeft Lentis in totaal € 267.000 aan bankgaranties uitstaan. Dit betreft in de meeste gevallen huurgaranties. Het bedrag komt ten laste van de garantiefaciliteit bij Rabobank.

Garanties

Hoofddebiteur	Overeenkomstnummer	Garantie soort	Valuta	Bedrag/Limiet
Stichting Lentis MO	306668432	Bankgarantie	EUR	350.000

Indien er bij hoofddebiteur een andere entiteit is opgenomen dan is de aanvragende entiteit mededebiteur.

5.1.6 MUTATIEOVERZICHT MATERIELE VASTE ACTIVA

	Bedrijfs- gebouwen en terreinen €	Machines en installaties €	Andere vaste bedrijfs- middelen, technische en administratieve uitrusting €	Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en voortuitbetalingen op materiële vaste activa €	Totaal €
Stand per 1 januari 2018					
- aanschafwaarde	98.526.804	32.471.167	37.619.524	30.069	168.647.564
- cumulatieve afschrijvingen	48.697.804	21.042.592	29.423.808	0	99.164.204
Boekwaarde per 1 januari 2018	<u>49.829.000</u>	<u>11.428.575</u>	<u>8.195.716</u>	<u>30.069</u>	<u>69.483.360</u>
Mutaties in het boekjaar					
- investeringen	828.441	667.062	3.593.117	3.878	5.092.498
- afschrijvingen	2.997.209	1.451.442	3.756.534	0	8.205.185
- bijzondere waardeverminderingen	0	0	0	0	0
<i>- terugname geheel afgeschreven activa</i>					
.aanschafwaarde	11.294.851	9.955.410	5.669.006	0	26.919.267
.cumulatieve afschrijvingen	11.294.851	9.955.410	5.669.006	0	26.919.267
<i>- desinvesteringen</i>					
aanschafwaarde	0	0	0	30.069	30.069
cumulatieve afschrijvingen	0	0	0	0	0
per saldo	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>30.069</u>	<u>30.069</u>
<i>-Overige mutaties</i>					
aanschafwaarde	0	0	0	0	0
.cumulatieve afschrijvingen	0	0	0	0	0
	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Mutaties in boekwaarde (per saldo)	<u>-2.168.768</u>	<u>-784.380</u>	<u>-163.417</u>	<u>-26.191</u>	<u>-3.142.756</u>
Stand per 31 december 2018					
- aanschafwaarde	88.060.394	23.182.819	35.543.635	3.878	146.790.726
- cumulatieve afschrijvingen	40.400.162	12.538.624	27.511.336	0	80.450.122
Boekwaarde per 31 december 2018	<u>47.660.232</u>	<u>10.644.195</u>	<u>8.032.299</u>	<u>3.878</u>	<u>66.340.604</u>
<i>Afschrijvingspercentage</i>	2%; 2,5%, 5%	5%; 10%	10%; 20%	0,0%	

5.1.7 MUTATIEOVERZICHT FINANCIËLE VASTE ACTIVA

	Aanloop- en plankosten	Emissie-, leningskosten en boeterente	Leningen u/g	Deelnemingen	Totaal
	€	€	€	€	€
Boekwaarde per 1 januari 2018	139.886	418.320	274.000	263.155	1.095.361
Resultaat deelnemingen	0	0	0	-513	-513
Verstrekke lening	0	0	0	0	0
Ontvangen dividend / aflossing leningen	0	0	270.000	0	270.000
Nieuwe/vervallen consolidaties	0	0	0	250.000	250.000
Afschrijvingen	139.886	0	0	0	139.886
Amortisatie (dis)agio	0	38.090	0	0	38.090
Boekwaarde per 31 december 2018	<u>0</u>	<u>380.230</u>	<u>4.000</u>	<u>12.642</u>	<u>396.872</u>

BIJLAGE

5.1.8 Overzicht langlopende schulden ultimo 2018 (geconsolideerd)

Leninggever	Datum	Hoofdsom	Totale looptijd	Werkelijke rente	Restschuld 31-12-2017	Nieuwe leningen boekjaar 2018	Aflossing 2018	Restschuld 31-12-2018	Aflossing 2019-2023	Restschuld over 5 jaar	Resterende looptijd in jaren eind 2018	Aflossingswijze	Aflossing 2019	Gestelde zekerheden
		€		%	€	€	€	€	€	€			€	
Rabobank	1-jul-93	1.361.341	25	2,95%	26.200	0	26.200	0	0	0	0	Linair	0	Hypotheek
Rabobank	1-apr-99	1.614.550	20	2,95%	18.627	0	18.627	0	0	0	0	Linair	0	Hypotheek
Rabobank	31-dec-01	9.529.385	40	3,05%	5.717.630	0	238.235	5.479.395	1.191.175	4.288.220	23	Linair	238.235	Hypotheek
Rabobank	1-okt-91	5.218.472	30	3,65%	365.796	0	173.949	191.847	191.847	0	2	Linair	173.949	Hypotheek
Rabobank	20-feb-92	4.356.290	30	2,60%	26.047	0	26.047	0	0	0	0	Linair	0	Hypotheek
NWB	1-nov-92	4.112.383	29	2,78%	567.226	0	141.806	425.420	425.420	0	3	Linair	141.806	Borgstelling
Rabobank	1-dec-94	8.576.446	35	2,30%	1.506.550	0	125.546	1.381.004	627.730	753.274	11	Linair	125.546	Hypotheek
Rabobank	31-dec-96	19.285.659	25	2,90%	1.179.829	0	294.957	884.872	884.872	0	3	Linair	294.957	Hypotheek
Rabobank	12-sep-03	5.735.274	40	2,70%	3.226.134	0	143.384	3.082.750	716.920	2.365.830	25	Linair	143.384	Hypotheek
NWB	30-nov-12	11.600.000	20	2,69%	7.400.000	0	493.333	6.906.667	2.466.667	4.440.000	14	Linair	493.333	Borgstelling
Rabobank	30-nov-12	16.100.000	25	2,96%	12.880.000	0	644.000	12.236.000	3.220.000	9.016.000	19	Linair	644.000	Borgstelling
Rabobank	30-nov-12	20.000.000	30	3,13%	16.666.667	0	666.667	16.000.000	3.333.333	12.666.667	24	Linair	666.667	Borgstelling
Rabobank	17-jan-14	5.100.000	10	3,92%	2.084.000	0	754.000	1.330.000	1.330.000	0	2	Linair	754.000	Hypotheek
Totaal					51.664.706	0	3.746.751	47.917.955	14.387.964	33.529.991			3.675.877	

5.1.9 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING

BATEN

14. Opbrengsten zorgprestaties

De specificatie is als volgt:

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Opbrengsten Zorgverzekeringswet DBC's	97.098.539	94.465.177
Opbrengsten WLZ	23.076.672	23.631.212
Opbrengsten Jeugdwet	9.205.845	9.890.142
Opbrengsten WMO	23.971.953	18.756.677
Opbrengsten Justitie	8.949.126	8.050.545
Opbrengsten Zorgverzekeringswet LGGZ	5.501.604	6.941.676
Opbrengsten Zorgverzekeringswet BGGZ	2.644.377	2.761.724
Opbrengsten overige financieringen	697.247	684.172
Totaal	<u>171.145.363</u>	<u>165.181.325</u>

15. Subsidies

De specificatie is als volgt:

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Subsidies Wlz/Zvw-zorg	0	71.841
Rijkssubsidies vanwege het Ministerie van VWS	409.319	343.211
Overige Rijkssubsidies	287.709	767.458
Beschikbaarheidsbijdragen Opleidingen	2.516.423	2.108.013
Subsidies vanwege Provincies en gemeenten	131.725	116.950
Overige subsidies, waaronder loonkostensubsidies en EU-subsidies	195.572	111.159
Totaal	<u>3.540.748</u>	<u>3.518.632</u>

16. Overige bedrijfsopbrengsten

De specificatie is als volgt:

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Overige dienstverlening:		
Doorberekende materiële kosten	888.510	763.107
Opbrengsten patiënt en bewonersgebonden	1.516.515	1.054.151
Opbrengsten uit servicekosten	8.695	17.852
Opbrengsten hulpbedrijven	64.620	71.281
Overige opbrengsten (waaronder vergoeding voor uitgeleend personeel en verhuur onroerend goed):		
Doorberekende personeelskosten	493.394	805.775
Huuropbrengsten	497.997	456.296
Overig	1.841.767	2.099.024
Totaal	<u>5.311.498</u>	<u>5.267.486</u>

5.1.9 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING

LASTEN

17. Personeelskosten

<i>De specificatie is als volgt:</i>	<u>2018</u> €	<u>2017</u> €
Lonen en salarissen	107.630.071	104.377.625
Sociale lasten	15.037.765	14.339.462
Pensioenpremies	9.195.481	9.128.856
Andere personeelskosten:		
Opleidingskosten	2.109.064	1.752.682
Reisvergoeding	2.932.392	2.849.811
Overig	1.124.622	1.002.419
Subtotaal	<u>138.029.395</u>	<u>133.450.855</u>
 Personeel niet in loondienst	 7.124.622	 6.920.194
 Totaal personeelskosten	 <u>145.154.017</u>	 <u>140.371.049</u>

Gedurende het jaar 2018 waren er 2.138 werknemers in dienst op basis van een volledig dienstverband (2017: 2.119). Hiervan waren 0 werknemers werkzaam buiten Nederland (2017: 0).

<i>Specificatie gemiddeld aantal personeelsleden (in FTE's) per segment:</i>	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Segment GGZ	2.138	2.119
Gemiddeld aantal personeelsleden op basis van full-time eenheden	<u>2.138</u>	<u>2.119</u>

18. Afschrijvingen op financiële en materiële vaste activa

<i>De specificatie is als volgt:</i>	<u>2018</u> €	<u>2017</u> €
Afschrijvingen:		
- materiële vaste activa	8.736.205	9.747.168
- financiële vaste activa	38.089	47.497
Totaal afschrijvingen	<u>8.774.294</u>	<u>9.794.665</u>

19. Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

<i>De specificatie is als volgt:</i>	<u>2018</u> €	<u>2017</u> €
Bijzondere waardeverminderingen van:		
- materiële vaste activa	0	285.000
Totaal	<u>0</u>	<u>285.000</u>

Toelichting:

Bijzondere waardevermindering in 2017 ad € 285.000 betreft De Brug Delfzijl in verband met leegstand. Afgewaardeerd tot verwachte opbrengstwaarde.

5.1.9 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING

LASTEN

20. Overige bedrijfskosten

<i>De specificatie is als volgt:</i>	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Voedingsmiddelen en hotelmatige kosten	7.536.711	7.593.698
Algemene kosten	13.467.601	13.965.965
Patiënt- en bewonersgebonden kosten	3.274.663	3.749.689
Onderhoud en energiekosten:		
- Onderhoud	3.088.546	2.828.481
- Energiekosten gas	1.394.092	1.471.435
- Energiekosten stroom	646.216	794.082
- Energie transport en overig	403.723	536.485
Subtotaal	<u>5.532.577</u>	<u>5.630.483</u>
Huur en leasing	7.903.246	7.818.375
Dotaties en vrijval voorzieningen	146.556	132.096
Doorbelasting overige bedrijfskosten	-16.357.122	-17.166.665
Totaal overige bedrijfskosten	<u><u>21.504.232</u></u>	<u><u>21.723.641</u></u>

Toelichting:

De doorbelasting van overige bedrijfskosten betreft afname van Lentis Service en Advies (shared service system), iLentis en Concernkosten. Interne verrekeningen voor facilitaire service en vastgoed zijn gebaseerd op integrale kostenprijzen en werkelijke afname. De indirectie concernkosten bestuur en staf zijn verdeeld over de zorgafdeling op basis van aandeel in de omzet.

Voor de toekomstige kosten van groot onderhoud aan de bedrijfsgebouwen is geen voorziening voor groot onderhoud gevormd. De kosten voor groot onderhoud en renovaties worden geactiveerd.

21. Financiële baten en lasten

<i>De specificatie is als volgt:</i>	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Rentebaten	2.093	3.788
Financiële baten	195.585	34.317
Subtotaal financiële baten	<u>197.678</u>	<u>38.105</u>
Rentelasten	-1.565.468	-1.881.431
Subtotaal financiële lasten	<u>-1.565.468</u>	<u>-1.881.431</u>
Totaal financiële baten en lasten	<u><u>-1.367.790</u></u>	<u><u>-1.843.326</u></u>

22. Resultaat deelneming

<i>De specificatie is als volgt:</i>	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Resultaat Phebe B.V.	-14	-11
Resultaat PsyQ Nederland B.V.	0	0
Resultaat Martini Apotheek B.V.	-499	115.276
Totaal resultaat deelneming	<u><u>-513</u></u>	<u><u>115.265</u></u>

5.1.9 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING

23. Bezoldiging bestuurders en toezichthouders / Wet normering bezoldiging topfunctionarissen (WNT)

De bezoldiging van de bestuurders en toezichthouders over 2018 met betrekking tot de WNT zijn verantwoord in de geconsolideerde jaarrekening van Bestuursstichting Lentis te Zuidlaren.

24. Honoraria accountant

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
De honoraria van de accountant over 2018 zijn als volgt:		
1 Controle van de jaarrekening	190.575	304.920
2 Andere controlewerkzaamheden (w.o. Regeling AO/IC en Nacalculatie)	140.454	163.653
3 Fiscale advisering	2.239	2.711
4 Andere niet-controlediensten	0	18.150
Totaal honoraria accountant	<u>333.268</u>	<u>489.434</u>

Bovenstaande honoraria betreffen de werkzaamheden die bij de stichting en de in de consolidatie betrokken maatschappijen zijn uitgevoerd door accountantsorganisaties en externe accountants zoals bedoeld in artikel 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties) en de in rekening gebrachte honoraria van het gehele netwerk waartoe de accountantsorganisatie behoort. De accountantskosten in 2018 hebben betrekking op de in het boekjaar ten laste van het resultaat gebrachte lasten ten aanzien van het onderzoek van de jaarrekeningen en overige verantwoordingen over boekjaar 2018.

25. Transacties met verbonden partijen

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen de instelling, haar deelnemingen en hun bestuurders en leidinggevende functionarissen.

Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke grondslag.

De bezoldiging van de bestuurders en toezichthouders is opgenomen onder punt 23.

5.1.10 ENKELVOUDIGE BALANS PER 31 DECEMBER 2018
(na resultaatbestemming)

	<u>Ref.</u>	<u>31-dec-18</u>	<u>31-dec-17</u>
		€	€
ACTIVA			
Vaste activa			
Materiële vaste activa	1	66.340.604	69.483.360
Vastgoedbeleggingen	2	13.568.207	13.967.771
Financiële vaste activa	3	396.872	1.095.361
Totaal vaste activa		<u>80.305.659</u>	<u>84.546.492</u>
Vlottende activa			
Vorraden	4	343.185	359.302
Onderhanden werk uit hoofde van DBC's/ DBC-zorgproducten	5	10.787.801	8.343.596
Vorderingen uit hoofde van financieringstekort	6	499.217	688.886
Debiteuren en overige vorderingen	7	42.740.214	39.548.598
Liquide middelen	8	5.388	4.534.518
Totaal vlottende activa		<u>54.375.805</u>	<u>53.474.900</u>
Totaal activa		<u>134.681.464</u>	<u>138.021.392</u>
PASSIVA			
Eigen vermogen			
Bestemmingsfonds	9	23.246.611	21.345.663
Bestemmingsreserve		1.295.815	0
Algemene en overige reserves		4.231.598	4.231.598
Totaal eigen vermogen		<u>28.774.024</u>	<u>25.577.261</u>
Voorzieningen	10	10.556.602	11.441.787
Langlopende schulden (nog voor meer dan een jaar)	11	44.242.079	48.246.201
Kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)			
Overige kortlopende schulden	12	51.108.760	52.756.143
Totaal kortlopende schulden		<u>51.108.760</u>	<u>52.756.143</u>
Totaal passiva		<u>134.681.464</u>	<u>138.021.392</u>

5.1.11 ENKELVOUDIGE RESULTATENREKENING OVER 2018

	<u>Ref.</u>	<u>2018</u> €	<u>2017</u> €
BEDRIJFSOPBRENGSTEN:			
Opbrengsten zorgprestaties	14	171.145.365	165.181.325
Subsidies	15	3.540.748	3.518.632
Overige bedrijfsopbrengsten	16	4.212.088	4.360.586
Som der bedrijfsopbrengsten		<u>178.898.201</u>	<u>173.060.543</u>
BEDRIJFSLASTEN:			
Personeelskosten	17	144.186.315	139.608.665
Afschrijvingen op financiële en materiële vaste activa	18	8.774.294	9.794.665
Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa	19	0	285.000
Overige bedrijfskosten	20	21.382.308	21.605.143
Som der bedrijfslasten		<u>174.342.917</u>	<u>171.293.473</u>
BEDRIJFSRESULTAAT		4.555.284	1.767.070
Financiële baten en lasten	21	-1.367.790	-1.843.326
RESULTAAT BOEKJAAR		3.187.494	-76.256
Resultaat deelneming	22	9.269	141.283
RESULTAAT NA BELASTINGEN		<u><u>3.196.763</u></u>	<u><u>65.027</u></u>

RESULTAATBESTEMMING

Het resultaat is als volgt verdeeld:

	<u>2018</u> €	<u>2017</u> €
Toevoeging/(onttrekking):		
Bestemmingsfonds GGZ	1.900.948	65.027
Innovatiefonds	1.295.815	0
	<u><u>3.196.763</u></u>	<u><u>65.027</u></u>

**5.1.12 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING
ENKELVOUDIGE JAARREKENING**

5.1.12.1 Algemeen

Er zijn geen afwijkingen van de waarderingsgrondslagen in de enkelvoudige jaarrekening. Voor de waarderingsgrondslagen wordt derhalve verwezen naar de geconsolideerde waarderingsgrondslagen.

5.1.13 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

ACTIVA

1. Materiële vaste activa

	<u>31-dec-18</u>	<u>31-dec-17</u>
	€	€
<i>De specificatie is als volgt:</i>		
Bedrijfsgebouwen en terreinen	47.660.232	49.829.000
Machines en installaties	10.644.195	11.428.575
Andere vaste bedrijfsmiddelen, technische en administratieve uitrusting	8.032.299	8.195.716
Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa	3.878	30.069
Totaal materiële vaste activa	<u><u>66.340.604</u></u>	<u><u>69.483.360</u></u>

Het verloop van de materiële activa in het verslagjaar is als volgt weer te geven:

	<u>31-dec-18</u>	<u>31-dec-17</u>
	€	€
Boekwaarde per 1 januari	69.483.360	74.474.513
Bij: investeringen	5.092.498	4.558.415
Af: desinvesteringen	30.069	330.453
Af: afschrijvingen	8.205.185	9.164.652
Af: bijzondere waardeverminderingen	0	285.000
Bij: afschrijvingen desinvesteringen	0	230.537
Boekwaarde per 31 december	<u><u>66.340.604</u></u>	<u><u>69.483.360</u></u>

2. Vastgoedbeleggingen

	Vastgoed beleggingen in exploitatie	Vastgoed beleggingen in ont-wikkeling	Totaal
	€	€	€
Boekwaarde per 1 januari 2018	13.967.771		13.967.771
Investeringen			
- initiële verkrijging			-
- uitgaven na eerste waardering	131.456		131.456
Transfers			-
Koersverschillen			-
Investeringen uit hoofde van acquisities			-
Overige mutaties	531.020		531.020
Veranderingen van de reële waarde			-
Buitengebruikstellingen en afstotingen			-
Boekwaarde per 31 december 2018	13.568.207	-	13.568.207

In de winst- en verliesrekening zijn de volgende bedragen met betrekking tot vastgoedbeleggingen verwerkt:

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Huurinkomsten	2.099.208	2.203.969
Exploitatiekosten voor activa die huurinkomsten hebben gegenereerd	1.203.724	1.179.464
Exploitatiekosten voor activa die geen huurinkomsten hebben gegenereerd	0	0
Totaal vastgoedbeleggingen in exploitatie	895.484	1.024.505

Toelichting:

Voor een nadere specificatie van het verloop van de materiële vaste activa per activagroep wordt verwezen naar het mutatieoverzicht onder 5.1.14.

Onder de materiële vaste activa is voor een totaalbedrag van € 79.908.811 aan vaste activa opgenomen waarvan de zorginstelling het eigendom heeft.

De bedrijfsgebouwen en -terreinen zijn hypothecair bezwaard.

5.1.13 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

ACTIVA

3. Financiële vaste activa

<i>De specificatie is als volgt:</i>	31-dec-18	31-dec-17
	€	€
Aanloop- en plankosten	0	139.886
Emmissie-, leningskosten en boeterente	380.230	418.320
Leningen u/g	4.000	274.000
Deelnemingen	12.642	263.155
	<u>396.872</u>	<u>1.095.361</u>

<i>Het verloop van de financiële vaste activa is als volgt:</i>	2018	2017
	€	€
Boekwaarde per 1 januari	1.095.361	1.027.593
Resultaat deelnemingen	-513	115.265
Af: Aflossing lening	270.000	0
Af: Vervallen consolidaties	250.000	0
(Terugname) waardeverminderingen	0	0
Af: Afschrijvingen	139.886	7.517
Af: Amortisatie (dis)agio	38.090	39.980
	<u>396.872</u>	<u>1.095.361</u>

Boekwaarde per 31 december

Toelichting:
Voor een nadere specificatie van het verloop van de financiële vaste activa per activagroep wordt verwezen naar het mutatieoverzicht onder 5.1.15.
De lening die aan Martini Apotheek is verstrekt, is in 2018 volledig afgelost.
Lentis heeft in 2018 zijn aandelen in Martini Apotheek verkocht.
Met ingang van 30 november 2012 heeft Stichting Lentis Maatschappelijke Onderneming een drietal nieuwe langlopende leningen afgesloten waaraan een borgtochtovereenkomst met Stichting Waarborgfonds voor de Zorgsector ten grondslag ligt. Hiervoor is destijds € 641.100 disagio in rekening gebracht bij Stichting Lentis Maatschappelijke Onderneming.
De vorderingen op de financiële vaste activa hebben een looptijd langer dan 1 jaar.

Toelichting op belangen in andere rechtspersonen of vennootschappen:

Naam en rechtsvorm en woonplaats rechtspersoon	Kernactiviteit	Verschaft kapitaal	Kapitaalbe- lang (in %)	Eigen vermogen €	Resultaat €
Rechtstreekse kapitaalbelangen >= 20%:					
Praktijk Ondersteuning Huisartsen te Groningen	Hulpverlening	18.000	100%	-2.532.064	9.782
Phebe B.V. te Zuidlaren	Payroll en HRM	4.500	14%	35.995	-101
PsyQ Nederland Holding B.V. te Leiden	Holding activiteiten	7.500	42%	85.591	0

4. Voorraden

<i>De specificatie is als volgt:</i>	31-dec-18	31-dec-17
	€	€
Medische middelen	211.744	188.434
Voedingsmiddelen incl. embalage	22.451	15.616
Hulpmiddelen	18.434	18.938
Centraal Magazijn	90.556	136.314
	<u>343.185</u>	<u>359.302</u>

Toelichting:
Op de voorraden is geen voorziening voor incurantheid in aftrek gebracht. Dit geldt zowel voor 2018 als 2017.

5.1.13 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

5. Onderhanden werk uit hoofde van DBC's / DBC-zorgproducten

De specificatie is als volgt:	31-dec-18	31-dec-17
	€	€
Onderhanden werk DBC's	41.292.446	40.461.042
Af: Ontvangen voorschotten (DBC's)	-30.516.096	-32.117.446
Totaal onderhanden werk uit hoofde van DBC's/DBC-zorgproducten	10.776.350	8.343.596
Onderhanden werk DBBC's	2.776.688	2.760.183
Af: ontvangen voorschotten (DBBC's)	2.765.238	3.628.895
Bij: Herrubricering naar kortlopende schulden	0	868.712
Onderhanden werk DBBC's	11.451	0

De specificatie per categorie DBC's / DBC-zorgproducten is als volgt weer te geven:

Stroom DBC's / DBC-zorgproducten	Gerealiseerde kosten en toegerekende winst	Af: verwerkte verliezen	Af: ontvangen voorschotten	Saldo per 31-dec-18
	€	€	€	€
Geestelijke Gezondheidszorg (=GGZ)	41.292.446	0	30.516.096	10.776.350
DBBC's	2.776.688	0	2.765.238	11.451
Totaal (onderhanden werk)	44.069.134	0	33.281.334	10.787.801

Toelichting:

De waardering van de onderhanden werk DBC's is in het licht van mogelijk toekomstige controles van zorgverzekeraars relatief voorzichtig benaderd.
Reserveringen voor mogelijke terugbetalingen aan zorgverzekeraars als gevolg van bijvoorbeeld overproductie en uitkomsten van zelfonderzoeken worden in mindering gebracht op het onderhanden werk, voor zover dit schadelastjaar 2018 betreft.

6. Vorderingen en schulden uit hoofde van financieringstekort

Specificatie vorderingen en schulden uit hoofde van financieringstekort respectievelijk financieringsoverschot	t/m 2015	2016	2017	2018	totaal
	€	€	€	€	€
Saldo per 1 januari	0	0	688.886	0	688.886
Financieringsverschil boekjaar			0	499.217	499.217
Correcties voorgaande jaren			0		0
Betalingen/ontvangsten			-688.886		-688.886
Subtotaal mutatie boekjaar	0	0	-688.886	499.217	-189.669
Saldo per 31 december	0	0	0	499.217	499.217

Stadium van vaststelling (per erkenning):
GGZ AWBZ

c c c a

a= interne berekening
b= overeenstemming met zorgverzekeraars
c= definitieve vaststelling NZa

Waarvan gepresenteerd als:	31-dec-18	31-dec-17
	€	€
- vorderingen uit hoofde van financieringstekort	499.217	688.886
	499.217	688.886

Berekening financieringsverschil	2018	2017
Opbrengsten uit gebudgetteerde zorgprestaties	22.893.728	23.631.212
Af: ontvangen voorschotten	22.394.514	22.942.326
Totaal financieringsverschil	499.214	688.886

5.1.13 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

7. Debiteuren en overige vorderingen

<i>De specificatie is als volgt:</i>	<u>31-dec-18</u>	<u>31-dec-17</u>
	€	€
Vorderingen op debiteuren	24.189.300	24.562.474
Overige vorderingen:		
Vorderingen op groepsmaatschappijen	9.247.275	8.925.723
Personeelsregelingen	269.772	282.627
WGA gelden	109.318	137.608
Het Behouden Huys	182.280	304.939
Overig	776.039	330.878
Vooruitbetaalde bedragen:		
Vooruitbetaalde bedragen	2.149.809	1.279.152
Nog te ontvangen bedragen:		
Nog te factureren DBC's	2.175.628	1.905.072
Nog te ontvangen bedragen	-199.668	150.017
Overige overlopende activa:		
Overlopende activa	3.840.461	1.670.108
Totaal debiteuren en overige vorderingen	<u>42.740.214</u>	<u>39.548.598</u>

Toelichting:

De voorziening die in aftrek op de vorderingen is gebracht, bedraagt € 320.167 (2017: € 256.170).

Alle vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar.

8. Liquide middelen

<i>De specificatie is als volgt:</i>	<u>31-dec-18</u>	<u>31-dec-17</u>
	€	€
Bankrekeningen	0	4.519.325
Kassen	5.388	15.193
Kruisposten	0	0
Totaal liquide middelen	<u>5.388</u>	<u>4.534.518</u>

Toelichting:

De huidige kredietfaciliteit in rekening-courant bij Rabobank bedraagt € 12.000.000. Deze rekening-courant faciliteit geldt in gezamenlijkheid met Bestuursstichting Lentis, Stichting Dignis en Praktijk Ondersteuning Huisartsen B.V. De garantiefaciliteit, die onderdeel is van de kredietfaciliteit bedraagt € 350.000. Lentis heeft van deze garantiefaciliteit in totaal € 267.792 benut.

In 2016 heeft de Rabobank een waiver verstrekt voor de periode 2017-2020. Onderling, tussen Lentis en de Rabobank is vastgesteld dat Lentis voldoet aan de door de Rabobank gestelde eisen in de waiver. In het bijzonder voldoet Lentis in 2018 aan de gestelde eis met betrekking tot de S-ratio zoals afgesproken in de waiver. Tevens voldoet Lentis aan de S-ratio zoals is afgesproken in de meest recent overeenkomst met de Rabobank. Hiermee is de continuïteit van de financiering geborgd.

De liquide middelen zijn direct opeisbaar.

Zekerheden op alle huidige en toekomstige vorderingen van de Rabobank zijn:

- Hypotheekrecht op de diverse registergoederen;
- Verpanding van roerende zaken;
- Verpanding van huidige en toekomstige vorderingen;
- Overeenkomst gedeelde zekerheden op WfZ activa.

5.1.13 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

PASSIVA

9. Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de volgende componenten:

	31-dec-18	31-dec-17
	€	€
Bestemmingsfondsen	23.246.611	21.345.663
Bestemmingsreserves	1.295.815	0
Algemene overige reserves	4.231.598	4.231.598
Totaal eigen vermogen	<u>28.774.024</u>	<u>25.577.261</u>

Bestemmingsfondsen

Het verloop is als volgt weer te geven:

	Saldo per 1-jan-2018	Resultaat- bestemming	Overige mutaties	Saldo per 31-dec-2018
	€	€	€	€
<i>Bestemmingsfonds:</i>				
GGZ	21.345.663	1.900.948	0	23.246.611
Totaal bestemmingsfondsen	<u>21.345.663</u>	<u>1.900.948</u>	<u>0</u>	<u>23.246.611</u>

Bestemmingsreserves

Het verloop is als volgt weer te geven:

	Saldo per 1-jan-2018	Resultaat- bestemming	Overige mutaties	Saldo per 31-dec-2018
	€	€	€	€
<i>Bestemmingsreserve:</i>				
Innovatiefonds Zorg	0	1.295.815	0	1.295.815
Totaal bestemmingsreserves	<u>0</u>	<u>1.295.815</u>	<u>0</u>	<u>1.295.815</u>

Algemene overige reserves

Het verloop is als volgt weer te geven:

	Saldo per 1-jan-2018	Resultaat- bestemming	Overige mutaties	Saldo per 31-dec-2018
	€	€	€	€
Algemene overige reserves:	4.231.598	0	0	4.231.598
Totaal algemene overige reserves	<u>4.231.598</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>4.231.598</u>

Toelichting:

In het bestemmingsfonds GGZ worden de resultaten verwerkt die behaald zijn vanuit activiteiten die gefinancierd zijn binnen de Wlz, Zvw, Justitie, Wmo, Jeugdwet en overige subsidieregelingen.

10. Voorzieningen

Het verloop is als volgt weer te geven:

	Saldo per 1-1-2018	Dotatie	Onttrekking	Vrijval	Saldo per 31-12-2018
	€	€	€	€	€
Personeelsbeloningen	2.090.409	37.419	0	78.639	2.049.189
Langdurig zieken	369.316	89.968	0	0	459.284
Reorganisatievoorziening	1.351.422	446.219	939.799	126.907	730.935
Voorziening contracten zorgverzekeraars	3.682.764	620.276	0	0	4.303.040
Personeelsbeloningen LFB	406.031	55.690	0	269.669	192.052
Voorziening deelneming	2.541.845	0	0	9.782	2.532.063
Voorziening juridische en fiscale zaken	1.000.000	0	0	709.961	290.039
Totaal voorzieningen	<u>11.441.787</u>	<u>1.249.572</u>	<u>939.799</u>	<u>1.194.958</u>	<u>10.556.602</u>

Toelichting in welke mate (het totaal van) de voorzieningen als langlopend moeten worden beschouwd:

Kortlopend deel van de voorzieningen (< 1 jr.)	1.536.985
Langlopend deel van de voorzieningen (> 1 jr.)	9.143.627

Toelichting per categorie voorziening:

De voorziening personeelsbeloningen betreft een voorziening voor jubilea uitkeringen en overige salariscomponenten.

De voorziening personeelsbeloningen LFB betreft een voorziening voor het levensfasebudget inzake extra verlofuren conform CAO.

5.1.13 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

PASSIVA

De reorganisatievoorziening is getroffen ter financiering van de frictiekosten die ontstaan bij onder meer de verdere afbouw van klinische capaciteit en herstructurering van de organisatie.

Voor de geschatte uitkomsten van de zelfonderzoeken en aanvulende contractvereisten heeft Lentis voor het jaar 2018 een voorziening gevormd.

Geconstateerde risico's vanuit juridische en fiscale risicobeheersing worden afgedekt middels de voorziening juridische en fiscale zaken.

11. Langlopende schulden (nog voor meer dan een jaar)

De specificatie is als volgt:

	31-dec-18	31-dec-17
	€	€
Schulden aan banken	44.242.079	47.917.956
ORT-nabetaling 2018/2019	0	328.245
Totaal langlopende schulden (nog voor meer dan een jaar)	44.242.079	48.246.201
	2018	2016
	€	€
Stand per 1 januari	52.321.196	57.684.688
Af: aflossingen	3.746.751	5.431.187
Af: mutatie ORT-nabetaling 2018/2019	-422.228	67.695
Stand per 31 december	48.152.217	52.321.196
Af: aflossingsverplichting komend boekjaar	3.675.877	3.746.751
Af: jaarschijf ORT-nabetaling	234.261	328.244
Stand langlopende schulden per 31 december	44.242.079	48.246.201
Kortlopend deel van de langlopende schulden (< 1 jr.), aflossingsverplichtingen	3.675.877	3.746.751
Langlopend deel van de langlopende schulden (> 1 jr.) (balanspost)	44.242.078	48.574.445
Hiervan langlopend (> 5 jaar)	33.529.992	35.841.155

Toelichting:

Voor een nadere toelichting op de langlopende schulden wordt verwezen naar de bijlage 5.1.16 overzicht langlopende schulden. De aflossingsverplichtingen zijn verantwoord onder de kortlopende schulden.

12. Overige kortlopende schulden

De specificatie is als volgt:

	31-dec-18	31-dec-17
	€	€
Crediteuren	6.556.603	4.305.575
Schulden aan kredietinstellingen	1.028.413	0
Aflossingsverplichtingen langlopende leningen	3.675.877	3.746.751
Belastingen en sociale premies	6.578.175	6.187.595
Schulden ter zake pensioenen	101.777	228.849
Nog te betalen salarissen	477.941	464.782
Vakantiegeld	4.542.104	4.418.227
Vakantiedagen	10.044.371	8.937.672
Onderhanden werk DBBC's minus ontvangen voorschotten	0	868.713
Overige schulden:		
Schulden op groepsmaatschappijen	9.351.178	6.486.900
Projecten	136.668	295.512
Nog te betalen kosten:		
Interest langlopende leningen	93.167	102.209
Energie	0	125.000
ORT-nabetaling	234.261	328.245
Nog te betalen kosten	7.560.761	15.724.972
Vooruitontvangen opbrengsten:		
Vooruitontvangen opbrengsten	703.782	520.254
Legaten	10.872	10.522
Overige overlopende passiva:		
Overige overlopende passiva	12.809	4.365
Totaal overige kortlopende schulden	51.108.759	52.756.143

5.1.13 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

Toelichting:

Alle overige kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan 1 jaar, tenzij anders aangegeven.

Specificatie nog te betalen kosten:

Gemaakte kosten 2018, waarvan de factuur in 2019 is ontvangen: € 1,85 miljoen

Voor afhandeling van personele kwesties en wachtgeldregelingen is een bedrag van € 1,6 miljoen gereserveerd

Voor afrekeningen als gevolg van overproductie, zelfonderzoek en overige contract vereisten is een schuld opgenomen van € 0,8 miljoen.

13. Niet in de balans opgenomen regelingen

Toelichting:

Ultimo 2018 zijn de verplichtingen uit hoofd van lease en huurcontracten als volgt te specificeren:

Huurverplichtingen:

Binnen één jaar	3.244.181
Tussen één jaar en vijf jaar	3.447.387
Meer dan vijf jaar	1.145.857

Leaseverplichtingen:

Binnen één jaar	243.001
Tussen één jaar en vijf jaar	252.850
Meer dan vijf jaar	

Totale verplichtingen:

Binnen één jaar	3.487.181
Tussen één jaar en vijf jaar	3.700.236
Meer dan vijf jaar	1.145.857

Gedurende het verslagjaar zijn in de winst- en verliesrekening verwerkt:

Minimale leasebetalingen	209.054
--------------------------	---------

Verplichtingen uit hoofde van het macrobeheersinstrument

Het macrobeheersinstrument (MBI) kan door de minister van VWS ingezet worden om overschrijdingen van het macrokader zorg terug te vorderen bij instellingen. De minister heeft voor verschillende subsectoren in de zorg een MBI ingesteld, waarvan de volgende omzetplafonds voor 2018 relevant zijn voor Stichting Lentis Maatschappelijke Onderneming (hierna Stichting Lentis MO):

- MBI-omzetplafond geneeskundige geestelijke gezondheidszorg (TB/REG-17639-01)

De minister van VWS zou uiterlijk vóór 1 december van het opvolgende jaar moeten beslissen over inzet van het MBI, als sprake is van een macro-overschrijding. In de afgelopen jaren is gebleken dat deze periode van elf maanden te kort is om de werkelijke realisatie vast te stellen, met als gevolg dat de realisatie voor meerdere voorgaande jaren nog niet is vastgesteld.

Bij het opstellen van de jaarrekening 2018 heeft Stichting Lentis MO nog geen inzicht in de realisatie van het MBI-omzetplafond over 2018 en de nog niet afgewikkelde voorgaande jaren. Hierdoor is nog onduidelijk of er daadwerkelijk sprake zal zijn van het inzetten van het macrobeheersinstrument. Wel geldt dat dit wettelijk gezien mogelijk is om dit bij een vastgestelde overschrijding te doen. Stichting Lentis MO is daarom nu niet in staat een betrouwbare schatting te maken van de uit het macrobeheersinstrument voortkomende verplichting en deze te kwantificeren. Als gevolg daarvan is deze verplichting niet tot uitdrukking gebracht in de balans van de stichting per 31 december 2018.

Mocht het MBI worden ingezet, dan zal de macro-overschrijding worden verhaald op individuele zorginstellingen naar rato van de gerealiseerde omzet (waarop het MBI van toepassing is).

Waarborgfonds voor de zorgsector (WFZ)

Bij de diverse financiers zijn langlopende leningen onder borging van WFZ afgesloten ten bedrage van in totaal € 35.568.087. Uit hoofde van de borging door het WFZ hebben deze leningen een direct opeisbare obligo van 3% van de pro resto geborgde schuld.

5.1.14 ENKELVOUDIG MUTATIEOVERZICHT MATERIELE VASTE ACTIVA

	Bedrijfs- gebouwen en terreinen	Machines en installaties	Andere vaste bedrijfs- middelen, technische en administratieve uitrusting	Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa	Totaal
	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2018					
- aanschafwaarde	98.526.804	32.471.167	37.619.524	30.069	168.647.564
- cumulatieve afschrijvingen	48.697.804	21.042.592	29.423.808	0	99.164.204
Boekwaarde per 1 januari 2018	<u>49.829.000</u>	<u>11.428.575</u>	<u>8.195.716</u>	<u>30.069</u>	<u>69.483.360</u>
Mutaties in het boekjaar					
- investeringen	828.441	667.062	3.593.117	3.878	5.092.498
- afschrijvingen	2.997.209	1.451.442	3.756.534	0	8.205.185
- bijzondere waardeverminderingen	0	0	0	0	0
- <i>terugname geheel afgeschreven activa</i>					
.aanschafwaarde	11.294.851	9.955.410	5.669.006	0	26.919.267
.cumulatieve afschrijvingen	11.294.851	9.955.410	5.669.006	0	26.919.267
- <i>desinvesteringen</i>					
aanschafwaarde	0	0	0	30.069	30.069
cumulatieve afschrijvingen	0	0	0	0	0
per saldo	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>30.069</u>	
- <i>Overige mutaties</i>					
aanschafwaarde	0	0	0	0	0
.cumulatieve afschrijvingen	0	0	0	0	0
	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Mutaties in boekwaarde (per saldo)	<u>-2.168.768</u>	<u>-784.380</u>	<u>-163.417</u>	<u>-26.191</u>	<u>-3.142.756</u>
Stand per 31 december 2018					
- aanschafwaarde	88.060.394	23.182.819	35.543.635	3.878	146.790.726
- cumulatieve afschrijvingen	40.400.162	12.538.624	27.511.336	0	80.450.122
Boekwaarde per 31 december 2018	<u>47.660.232</u>	<u>10.644.195</u>	<u>8.032.299</u>	<u>3.878</u>	<u>66.340.604</u>
<i>Afschrijvingspercentage</i>	2%; 2,5%, 5%	5%; 10%	10%; 20%	0,0%	

5.1.15 ENKELVOUDIG MUTATIEOVERZICHT FINANCIËLE VASTE ACTIVA

	Aanloop- en plankosten	Emissie-, leningskosten en boeterente	Leningen u/g	Deelnemingen	Totaal
	€	€	€	€	€
Boekwaarde per 1 januari 2018	139.886	418.320	274.000	263.155	1.095.361
Resultaat deelnemingen	0	0	0	-513	-513
Verstrekke lening	0	0	0	0	0
Ontvangen dividend / aflossing leningen	0	0	270.000	0	270.000
Nieuwe/vervallen consolidaties	0	0	0	250.000	250.000
Afschrijvingen	139.886	0	0	0	139.886
Amortisatie (dis)agio	0	38.090	0	0	38.090
Boekwaarde per 31 december 2018	<u>0</u>	<u>380.230</u>	<u>4.000</u>	<u>12.642</u>	<u>396.872</u>

BIJLAGE

5.1.16 Overzicht langlopende schulden ultimo 2018 (enkelvoudig)

Leninggever	Datum	Hoofdsom	Totale looptijd	Werkelijke rente	Restschuld 31-12-2017	Nieuwe leningen boekjaar 2018	Aflossing 2018	Restschuld 31-12-2018	Aflossing 2019-2023	Restschuld over 5 jaar	Resterende looptijd in jaren eind 2018	Aflossingswijze	Aflossing 2019	Gestelde zekerheden
		€		%	€	€	€	€		€				
Rabobank	1-jul-93	1.361.341	25	2,95%	26.200	0	26.200	0	0	0	0	Linair	0	Hypotheek
Rabobank	1-apr-99	1.614.550	20	2,95%	18.627	0	18.627	0	0	0	0	Linair	0	Hypotheek
Rabobank	31-dec-01	9.529.385	40	3,05%	5.717.630	0	238.235	5.479.395	1.191.175	4.288.220	23	Linair	238.235	Hypotheek
Rabobank	1-okt-91	5.218.472	30	3,65%	365.796	0	173.949	191.847	191.847	0	2	Linair	173.949	Hypotheek
Rabobank	20-feb-92	4.356.290	30	2,60%	26.047	0	26.047	0	0	0	0	Linair	0	Hypotheek
NWB	1-nov-92	4.112.383	29	2,78%	567.226	0	141.806	425.420	425.420	0	3	Linair	141.806	Borgstelling
Rabobank	1-dec-94	8.576.446	35	2,30%	1.506.550	0	125.546	1.381.004	627.730	753.274	11	Linair	125.546	Hypotheek
Rabobank	31-dec-96	19.285.659	25	2,90%	1.179.829	0	294.957	884.872	884.872	0	3	Linair	294.957	Hypotheek
Rabobank	12-sep-03	5.735.274	40	2,70%	3.226.134	0	143.384	3.082.750	716.920	2.365.830	25	Linair	143.384	Hypotheek
NWB	30-nov-12	11.600.000	20	2,69%	7.400.000	0	493.333	6.906.667	2.466.667	4.440.000	14	Linair	493.333	Borgstelling
Rabobank	30-nov-12	16.100.000	25	2,96%	12.880.000	0	644.000	12.236.000	3.220.000	9.016.000	19	Linair	644.000	Borgstelling
Rabobank	30-nov-12	20.000.000	30	3,13%	16.666.668	0	666.667	16.000.001	3.333.333	12.666.668	24	Linair	666.667	Borgstelling
Rabobank	17-jan-14	5.100.000	10	3,92%	2.084.000	0	754.000	1.330.000	1.330.000	0	2	Linair	754.000	Hypotheek
Totaal					51.664.707	0	3.746.751	47.917.956	14.387.964	33.529.992			3.675.877	

5.1.17 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE RESULTATENREKENING

BATEN

14. Opbrengsten zorgprestaties

De specificatie is als volgt:

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Opbrengsten Zorgverzekeringswet DBC's	97.098.541	94.465.177
Opbrengsten WLZ	23.076.672	23.631.212
Opbrengsten Jeugdwet	9.205.845	9.890.142
Opbrengsten WMO	23.971.953	18.756.677
Opbrengsten Justitie	8.949.126	8.050.545
Opbrengsten Zorgverzekeringswet LGGZ	5.501.604	6.941.676
Opbrengsten Zorgverzekeringswet BGGZ	2.644.377	2.761.724
Opbrengsten overige financieringen	697.247	684.172
Totaal	<u>171.145.365</u>	<u>165.181.325</u>

15. Subsidies

De specificatie is als volgt:

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Subsidies Wlz/Zvw-zorg	0	71.841
Rijkssubsidies vanwege het Ministerie van VWS	409.319	343.211
Overige Rijkssubsidies	287.709	767.458
Beschikbaarheidsbijdragen Opleidingen	2.516.423	2.108.013
Subsidies vanwege Provincies en gemeenten	131.725	116.950
Overige subsidies, waaronder loonkostensubsidies en EU-subsidies	195.572	111.159
Totaal	<u>3.540.748</u>	<u>3.518.632</u>

16. Overige bedrijfsopbrengsten

De specificatie is als volgt:

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Overige dienstverlening:		
Doorberekende materiële kosten	888.510	763.107
Opbrengsten patiënt en bewoners gebonden	1.516.515	1.054.151
Opbrengsten uit servicekosten	8.695	17.852
Opbrengsten hulpbedrijven	64.620	71.281
Overige opbrengsten (waaronder vergoeding voor uitgeleend personeel en verhuur onroerend goed):		
Doorberekende personeelskosten	493.394	805.775
Huuropbrengsten	497.997	456.296
Overig	742.357	1.192.124
Totaal	<u>4.212.088</u>	<u>4.360.586</u>

5.1.17 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE RESULTATENREKENING

LASTEN

17. Personeelskosten

De specificatie is als volgt:

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Lonen en salarissen	106.877.632	103.782.008
Sociale lasten	14.922.699	14.246.022
Pensioenpremies	9.126.346	9.071.822
Andere personeelskosten:		
Opleidingskosten	2.101.353	1.752.137
Reisvergoedingen	2.911.088	2.835.421
Overig	<u>1.122.575</u>	<u>1.001.061</u>
Subtotaal	<u>137.061.693</u>	<u>132.688.471</u>
 Personeel niet in loondienst	 7.124.622	 6.920.194
 Totaal personeelskosten	 <u>144.186.315</u>	 <u>139.608.665</u>

Gedurende het jaar 2018 waren er 2.138 werknemers in dienst op basis van een volledig dienstverband (2017: 2.119). Hiervan waren 0 werknemers werkzaam buiten Nederland (2017: 0).

Specificatie gemiddeld aantal personeelsleden (in FTE's) per segment:

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Segment GGZ	<u>2.138</u>	<u>2.119</u>
Gemiddeld aantal personeelsleden op basis van full-time eenheden	<u>2.138</u>	<u>2.119</u>

18. Afschrijvingen op financiële en materiële vaste activa

De specificatie is als volgt:

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Overige afschrijving		
-materiële vaste activa	8.736.205	9.747.168
-financiële vaste activa	38.089	47.497
Totaal afschrijvingen	<u>8.774.294</u>	<u>9.794.665</u>

19. Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

De specificatie is als volgt:

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Bijzondere waardeverminderingen van:		
- materiële vaste activa	0	285.000
Totaal	<u>0</u>	<u>285.000</u>

Toelichting:

Bijzondere waardevermindering in 2017 ad € 285.000 betreft De Brug Delfzijl in verband met leegstand. Afgewaardeerd tot verwachte opbrengstwaarde.

5.1.17 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE RESULTATENREKENING

LASTEN

20. Overige bedrijfskosten

<i>De specificatie is als volgt:</i>	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Voedingsmiddelen en hotelmatige kosten	7.536.709	7.593.043
Algemene kosten	13.462.243	13.963.433
Patiënt- en bewoner gebonden kosten	3.274.663	3.749.689
Onderhoud en energiekosten:		
- Onderhoud	3.088.546	2.828.481
- Energiekosten gas	1.394.092	1.471.435
- Energiekosten stroom	646.216	794.082
- Energie transport en overig	403.723	536.485
Subtotaal	<u>5.532.577</u>	<u>5.630.483</u>
Huur en leasing	7.903.246	7.818.375
Dotaties en vrijval voorzieningen	146.556	132.096
Doorbelasting overige bedrijfskosten	-16.473.686	-17.281.976
Totaal overige bedrijfskosten	<u><u>21.382.308</u></u>	<u><u>21.605.143</u></u>

Toelichting:

De doorbelasting van overige bedrijfskosten betreft afname van Lentis Service en Advies (shared service system), iLentis en Concernkosten. Interne verrekeningen voor facilitaire service en vastgoed zijn gebaseerd op integrale kostenprijzen en werkelijke afname. De indirecte concernkosten bestuur en staf zijn verdeeld over de zorgafdeling op basis van aandeel in de omzet.

De verdeling van de doorbelasting overige bedrijfskosten is als volgt:

-vastgoed	40%
-maaltijden, facilitaire services, administratie en ICT	43%
-concernkosten	10%
-zorgondersteuning	7%

Voor de toekomstige kosten van groot onderhoud aan de bedrijfsgebouwen is geen voorziening voor groot onderhoud gevormd. De kosten voor groot onderhoud en renovaties worden geactiveerd.

21. Financiële baten en lasten

<i>De specificatie is als volgt:</i>	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Rentebaten	2.093	3.788
Financiële baten	195.585	34.317
Subtotaal financiële baten	<u>197.678</u>	<u>38.105</u>
Rentelasten	-1.565.468	-1.881.431
Subtotaal financiële lasten	<u>-1.565.468</u>	<u>-1.881.431</u>
Totaal financiële baten en lasten	<u><u>-1.367.790</u></u>	<u><u>-1.843.326</u></u>

22. Resultaat deelneming

<i>De specificatie is als volgt:</i>	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Resultaat Phebe B.V.	-14	-11
Resultaat PsyQ Nederland B.V.	0	0
Resultaat Martini Apotheek B.V.	-499	115.276
Resultaat groepsmaatschappijen	9.782	26.018
Totaal resultaat deelneming	<u><u>9.269</u></u>	<u><u>141.283</u></u>

5.1.18 VASTSTELLING EN GOEDKEURING

Vaststelling en goedkeuring jaarrekening

De raad van bestuur van Stichting Lentis Maatschappelijke Onderneming heeft de jaarrekening 2018 vastgesteld in de vergadering van 27 mei 2019.

De raad van toezicht van de Stichting Lentis Maatschappelijke Onderneming heeft de jaarrekening 2018 goedgekeurd in de vergadering van 27 mei 2019.

Resultaatbestemming

Het resultaat wordt verdeeld volgens de resultaatverdeling in paragraaf 5.1.2.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan.

Ondertekening door bestuurders en toezichthouders

W.G.

Drs. M.S.R. Sitalsing

W.G.

Dr. P.C. Lerk

W.G.

Mevr. S.D. Franken- van Velzen

W.G.

Mevr. M. Zoetman-Kiers RA

W.G.

Drs. L.P. Middel

W.G.

Mr. E.A.O. Muurmans MBA

5.2 OVERIGE GEGEVENS

5.2 OVERIGE GEGEVENS

5.2.1 Statutaire regeling resultaatbestemming

In artikel 9, lid 6 van de statuten van Lentis is bepaald dat de eventueel jaarlijks behaalde overschotten uitsluitend mogen worden aangewend ten bate van een instelling of rechtspersoon welke erkend is als algemeen nut beogende instelling, als bedoeld in de Algemene Wet inzake Rijksbelastingen -of daarvoor in de plaats tredende wetgeving-, met een soortgelijke doelstelling.

5.2.2 Nevenvestigingen

Stichting Lentis Maatschappelijke Onderneming heeft geen nevenvestigingen.

5.2.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

De controleverklaring van de onafhankelijke accountant is opgenomen op de volgende pagina.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant